

Univerzity Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

**Profese soudního tlumočnicka/překladače v ČR a Japonsku se
zaměřením na praxi soudních tlumočnicků/překladatelů pro jazyk
japonský v ČR**

The profession of a court interpreter/translator in Czech Republic and
Japan with a focus on the practice of court interpreters/translators for
Japanese language in Czech Republic

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Vladimír Zlámal

Vedoucí práce:

Mgr. Tereza Nakaya, Ph.D.

Olomouc 2022

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou použitou literaturu.

V Olomouci dne

Vladimír Zlámal

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou soudního tlumočení v České republice a v Japonsku (část teoretická) a aktuální situací soudních tlumočnicků/překladatelů jazyka japonského v České republice (část praktická). V teoretické části práce bude pojednáno o profesi soudního tlumočnicka/překladatele, jejím ukotvení v českém a japonském právu, povinnostech soudních tlumočnicků/překladatelů, požadavcích na jejich kvalifikaci vyplývajících z platné legislativy, a také o příslušných profesních organizacích, etických kodexech atp. V teoretické části bude cílem práce přehledně zmapovat situaci na straně České republiky i na straně Japonska a na základě stanovených hledisek je srovnat. Součástí práce bude i část praktická, ve které bude zmapována aktuální situace na poli soudního tlumočení japonštiny v České republice. V této části práce budou analyzovány výsledky anonymního dotazníkového šetření mezi soudními tlumočnickými/překladateli japonského jazyka v České republice. Cílem tohoto šetření bude zmapovat aktuální situaci v ČR. V šetření bude zjišťováno konkrétně například to, jaké zakázky v činnosti soudních tlumočnicků/překladatelů japonského jazyka dominují (např. poměr zakázek od státních orgánů a zakázek od právnických či fyzických osob; poměr zakázek na překlad a na tlumočení; převažující druhy řízení/věci – občanskoprávní, obchodní, trestní aj.), jaký je jejich názor na platnou legislativu definující jejich profesi a upravující její výkon, jaká je jejich kvalifikace a jejich potřeby ve vztahu ke kvalifikaci, zjišťovány budou i cenové sazby. Při sestavování dotazníku bude brán zřetel na zjištění z teoretické části práce.

Klíčová slova: Soudní tlumočnick, Japonsko, Česká republika, legislativa, zákon, profesní uskupení

Autor: Bc. Vladimír Zlámal

Katedra: Katedra asijských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Profese soudního tlumočnicka/překladatele v ČR a Japonsku se zaměřením na praxi soudních tlumočnicků/překladatelů pro jazyk japonský v ČR

Název práce anglicky: The profession of a court interpreter/translator in Czech Republic and Japan with a focus on the practice of court interpreters/translators for Japanese language in Czech Republic

Vedoucí práce: Mgr. Tereza Nakaya, Ph.D.

Počet stran: 90

Počet znaků: 142 453

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 41

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí své práce, Mgr. Tereze Nakaya, Ph.D., za odborné vedení, neuvěřitelnou trpělivost a za nespočet hodin strávených nad čtením mé práce. Rád bych také poděkoval za odborné rady při vytváření dotazníku doktorce Mgr. Renátě Sedlákové, Ph.D. z katedry komunikačních studií a doktoru Františkovi Kratochvílovi, MA, Ph.D. z katedry asijských studií, Dále také přátelům z právnické fakulty, kteří mi pomohli s právní částí této práce. A v neposlední řadě bych také rád poděkoval své přítelkyni, rodině a všem přátelům, kteří mě podporují ve všech aspektech mého života.

Obsah

Úvod	1
1. Profese soudního tlumočnicka	4
2. Soudní tlumočnick v české legislativě	11
2.1 Požadavky na vzdělání tlumočnicků podle zákona č. 354/2019 Sb.	12
2.2 Povinnosti a práva tlumočnicků podle zákona č. 354/2019 Sb.	15
2.3 Nedostatky zákona č. 354/2019 Sb.	19
2.4 Profesní uskupení v ČR	21
2.5 Etický kodex soudního tlumočení ČR	22
3. Soudní tlumočnick v japonské legislativě	27
3.1 Požadavky na vzdělání soudních tlumočnicků v Japonsku	29
3.2 Povinnosti a práva soudních tlumočnicků v Japonsku	31
3.3 Profesní uskupení a etický kodex soudního tlumočení v Japonsku	33
4. Srovnání a diskuse	36
5. Dotazníkové šetření mezi soudními tlumočnický japonského jazyka v ČR	38
5.1 Metodika výzkumu provedeného šetření	38
5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření	40
5.2.1 Základní informace o respondentech	40
5.2.2 Kvalifikace a profesní vzdělávání	42
5.2.3 Zakázky státní a soukromé	45
5.2.3.1 Státní zakázky	45
5.2.3.2 Soukromé zakázky	49
5.2.4 Legislativa 1. a Legislativa 2.	51
Závěr	55
Resumé	58
Přílohy	64
Příloha č. 1: Etický kodex KST ČR	64
Příloha č. 2: Etický kodex JLIA	69
Příloha č. 3: Formulář dotazníkového šetření	74

Obsah grafy

Graf 1: Počet zahraničních návštěvníků 2000-2020	5
Graf 2: Počet zatčených osob v trestních věcech	6
Graf 3: Je podle Vás tento počet soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR dostatečný?	41
Graf 4: Jste členem některého z českých/evropských/jiných profesních uskupení tlumočnicků/překladatelů (například AIIC, KST ČR, JTP, ...)?	42
Graf 5: Jsou přímo pro soudní tlumočnický / tlumočnický japonského jazyka pořádány v ČR nějaké vzdělávací kurzy?	43
Graf 6: Jakým způsobem prohlubujete své právní znalosti a znalosti specializovaného (japonského/českého) jazyka v oblasti práva?	44
Graf 7: Kdo je nejčastěji zadavatelem v případě státních zakázek?	45
Graf 8: V rámci státních zakázek u Vás (typově) převažují zakázky týkající se...	46
Graf 9: Jakou oblast práva/textů PŘEKLÁDÁTE nejčastěji v rámci zakázek na písemný překlad zadaných od státních orgánů?	46
Graf 10: V jaké věci v rámci státních tlumočnických zakázek TLUMOČÍTE nejčastěji?	47
Graf 11: V rámci soukromých zakázek u Vás (typově) převažují zakázky týkající se:	49
Graf 12: Jakou oblast práva/textů PŘEKLÁDÁTE nejčastěji v rámci soukromých zakázek na písemný překlad?	50
Graf 13: V jaké věci v rámci soukromých tlumočnických zakázek TLUMOČÍTE nejčastěji?	50
Graf 15: Potřebuje aktuálně platná legislativa z Vašeho pohledu soudního tlumočnicka / soudní tlumočnicka pro jazyk japonský nějakou nezbytnou změnu?	52
Graf 14: Souhlasíte se změnami, které proběhly v rámci legislativy?	52
Graf 16: Plánujete nadále pracovat jako soudní tlumočnick / překladatel japonského jazyka i po uplynutí lhůty stanovené Ministerstvem spravedlnosti ČR?	53
Graf 17: Budete Ministerstvo spravedlnosti ČR žádat o zapsání do seznamu jako soudní:	54

Zkratky použité v práci

VT – výchozí text

CT – cílový text

ČR – České republiky

KST ČR – Komora soudních tlumočnicků ČR

JLIA – Japan Law Interpreter Association, Asociace tlumočnicků japonského práva

AII – International Association of Conference Interpreters, Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků

JTP – Jednota tlumočnicků a překladatelů

Ediční poznámka

Tato diplomová práce používá pro přepis japonských slov do latinky pravidla v souladu se zásadami uvedenými v publikaci „Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání“ od autorek z Palackého univerzity v Olomouci Ivony Barešové a Moniky Dytrtové.¹ Japonské termíny jsou přeloženy do českého jazyka přímo v textu, v poznámce pod čarou pak uvádím jejich přepis do latinky a následně ve znacích. Překlady v českém jazyce použité v této práci, pokud není řečeno jinak, jsou vlastní překlady autora. Jména japonských autorů jsou uváděna tak, jak je ve zvyku, to znamená v pořadí příjmení, jméno.

Při citování je v této práci užito citační normy ČSN ISO 690. V práci je také využito časté odkazování na legislativu, pro citování zákonů a legislativních dokumentů není nijak vázáno citační normou ČSN ISO 690. Proto postupuji tak jak je psáno v legislativních pravidlech vlády čl. 61. Z toho důvodu práce uvádí příslušné citované zákony ve tvaru zákon/vyhláška č. pořadové číslo ve Sbírce zákonů/rok vydání Sb., název zákonu/vyhlášky, a nakonec datum účinnosti daného zákonu/vyhlášky či jiného legislativního dokumentu. Při druhé zmínce se uvádí již ve zkrácené podobě a to zákon/vyhláška č. pořadové číslo ve Sbírce zákonů/rok vydání Sb. V hlavním textu je pak v rámci legislativy odkazováno ke konkrétním ustanovením. Názvy publikací v japonském jazyce se uvádí bez japonských znaků, pouze jsou přepsané v latince a jejich překlad je uveden v hranatých závorkách.

¹ BAREŠOVÁ, Ivona a Monika DYTRTOVÁ, Monika. *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. ISBN 978-80-244-4017-0.

Úvod

Soudní tlumočení je oblast tlumočení, kterou mohou vykonávat pouze osoby jmenované Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Oproti ostatním tlumočnickým oblastem je v soudním potřeba být při samotné tlumočnické činnosti přesný a nevynechávat žádné vyřčené informace, aby byla zachována autenticita výpovědi. Hlavním úkolem takového tlumočení je totiž chránit ty, kteří se nemohou před soudy a jinými orgány hájit v cizím jazyce, ale rovněž má pomáhat v záležitostech, pro něž je třeba například i soudní překlad oficiálních dokumentů jako jsou překlady matričních dat, rodných listů, diplomů, úmrtních listů a jiných dokumentů.

Jedna z prvních zmínek o soudním tlumočení pochází z roku 1945 z Norimberského procesu. V tomto procesu probíhal soudní proces proti nacistickému Německu vedeným Sovětským svazem, Spojenými státy, Francií a také Velkou Británií. Tlumočení probíhalo tedy ve čtyřech jazycích, a to v angličtině, ruštině, francouzštině a němčině. Tento úkol byl svěřen tlumočnickům, kteří museli vyřčené výroky tlumočit simultánně. Někdy se také k této události odkazuje jako ke „kolébce simultánního tlumočení“. A právě při tomto procesu byly položeny základy především soudního tlumočení, jelikož Norimberský proces byl prvním procesem, který odstartoval řadu změn, jež přispěly k modernímu soudnímu tlumočnictví.

V současné době, tedy 21. století, každá země přistupuje k soudnímu tlumočení odlišně. Některé země mají ustanovenou legislativu upravující činnost soudního tlumočení, která chrání soudního tlumočnicka, ale zároveň i osoby, kterým je tlumočeno. Některé země však žádnou konkrétní legislativu ustanovenou nemají. To může být v jistých ohledech problematické, vzhledem k tomu, že soudní tlumočení je součástí Listiny základních práv a svobod. Například v českém znění této Listiny je toto právo ustanoveno v článku 37, odst. 4, kde se uvádí: „*Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočnicka.*“² V České republice se soudní tlumočníci řídí legislativou, která upravuje výkon jejich činnosti, výši odměny za vykonané zakázky, práva, povinnosti, ale rovněž upravuje tresty, které hrozí v případě, že soudní tlumočnick neplní řádně své povinnosti. V Japonsku je situace odlišná, existují zde ustanovení v zákonu odkazující na soudní tlumočení, nicméně konkrétní legislativa soudního

² Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, účinný od 1.1.1993.

tlumočení neexistuje. Také v případě požadavků na dosažené vzdělání, které je po soudních tlumočnících v Japonsku požadováno, je odlišné oproti těm, které jsou stanoveny v České republice.

Cílem této diplomové práce je zmapovat aktuální situaci na poli soudního tlumočení japonského jazyka v České republice, a to za pomoci dotazníkového šetření. Dotazníkové šetření vychází z teoretické části, tedy ve vztahu k aktuálně platné legislativě soudního tlumočení České republiky. Data by měla přinést poznatky o tom, jak vnímají svou pracovní náplň soudní tlumočníci japonského jazyka v České republice ve vztahu k některým novým předpisům v rámci legislativy soudního tlumočení.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. První čtyři kapitoly se týkají teoretické části práce a poslední kapitola části praktické. V první kapitole uvádím profesi soudního tlumočnicka, jaká je jeho práce a role v obecném kontextu s přihlédnutím na soudní tlumočnický Japonska a České republiky. V druhé kapitole se zaměřuji na soudní tlumočení v české legislativě. Zde postupně uvádím požadavky na vzdělání a jaká jsou práva a povinnosti soudních tlumočnicků ve vztahu k legislativě soudního tlumočení. Následně se zabývám profesními uskupeními a etickými kodexy soudního tlumočení. V následující třetí kapitole budu ze stejných hledisek analyzovat i soudní tlumočení v japonském prostředí. Čtvrtá kapitola obsahuje srovnání soudního tlumočení v Japonsku a České republice na základě druhé a třetí kapitoly. V poslední páté kapitole bude vyhodnoceno dotazníkové šetření. Jehož cílovou skupinou byli soudní tlumočníci japonského jazyka v České republice. Dotazník byl vytvořen na základě poznatků z teoretické části a z velké části z ní tedy vychází. V páté kapitole byly před provedením dotazníkového šetření stanoveny hypotézy, na které odpovím v závěru práce.

Zdroje, z nichž jsem čerpal při psaní teoretické části práce, vychází především z aktuálně platné legislativy soudního tlumočení České republiky a také z japonské legislativy. Tuto práci jsem podpořil sekundární literaturou jako například Biernackou, která je odbornicí v oblasti soudního tlumočení, dále pak Müglou, která je jednou ze zakladatelek translátologických studijních programů na Slovenku. V rámci japonské literatury jsem pracoval především s prací Išidy, který sepsal článek na téma přesnosti a praxe soudních tlumočnicků v Japonsku. Dále jsem použil i knihu od autora Komacua v jehož knize jsem se seznámil s techniky tlumočení. Krom těchto zmíněných zdrojů jsem využil i oficiální stránky institucí jako jsou Ministerstvo spravedlnosti ČR a Nejvyšší soud Japonska. Taktéž jsem pracoval s příspěvků, které vydali profesní uskupení.

Součástí legislativy soudního tlumočení jsou i ustanovení, která se týkají českého znakového jazyka a případně i dalších komunikačních systémů. Tato ustanovení nebudou součástí této práce.

Motivací k sepsání této práce byl osobní zájem o oblast tlumočení, přičemž jsem se chtěl dozvědět více informací o působení soudních tlumočnicků japonského jazyka v České republice. Také jsem cítil povinnost více tuto oblast prozkoumat, jelikož si myslím, že se jedná o oblast plně neprobádanou. Věřím, že poznatky z mého výzkumu pomohou zvýšit zájem o tuto oblast, případně prezentovaná zjištění pomohou k tomu, aby se ve společnosti o tomto povolání více mluvilo ve vztahu k aktuálně platné legislativě. Ta je v současné době předmětem mnoha diskusí.

1. Profese soudního tlumočnicka

Tlumočnick je fyzická osoba, jejíž úkol spočívá v tlumočení VJ do CJ a naopak. Lze obecně říci, že úkol tlumočnicka je zajistit, aby veškerá komunikace v cizím jazyce byla naprosto srozumitelná pro ty, kteří nedisponují znalostí CJ. Služeb soudního tlumočnicka se využívá tehdy, kdy jedna ze zúčastněných stran není schopna se adekvátně hájit v pro ni cizím jazyce. Neřigurují jen v soudních procesech, ale mimo jiné tlumočí také svatební obřady či překládají různé úřední písemnosti jako jsou rodné listy, diplomy a další.

V ČR je od roku 2021 soudní tlumočení děleno na dvě samostatné profese. První je soudní tlumočnick a druhá je soudní překladael. Podle stránek vedených Ministerstvem spravedlnosti ČR je soudní tlumočnick „(...) fyzická osoba zapsaná (jako tlumočnick) do seznamu tlumočnicků a překladaelů vedeného Ministerstvem spravedlnosti a oprávněná k výkonu tlumočnické činnosti“. Soudní překladael je „(...) fyzická osoba zapsaná (jako překladael) do seznamu tlumočnicků a překladaelů vedeného Ministerstvem spravedlnosti a oprávněná k výkonu překladaelské činnosti“.³

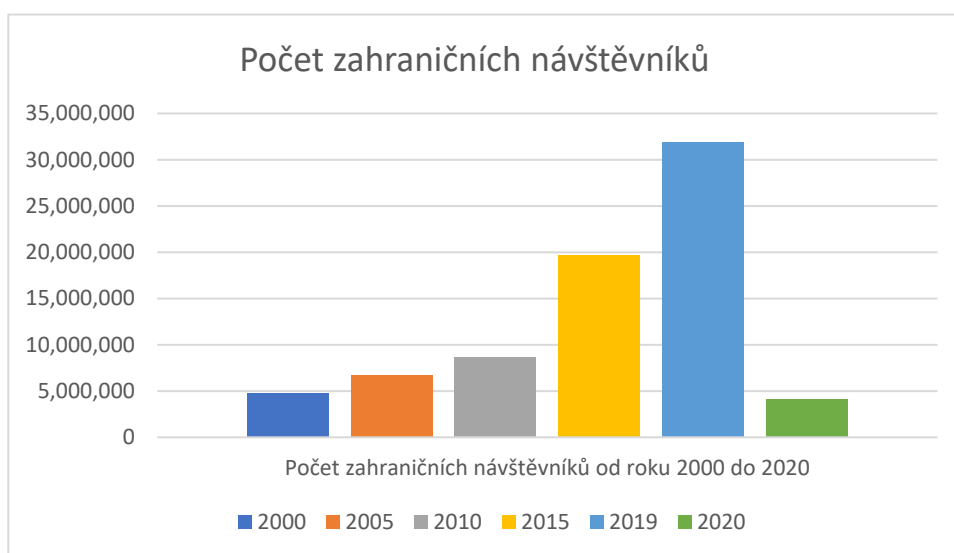
Od roku 1967 až do roku 2020 nebyly v ČR tyto dvě činnosti oddělené. To znamená, že kdokoliv, kdo se chtěl před rokem 2021 stát soudním tlumočnickem (v této kapitole dále jen „tlumočnick“), musel vykonávat zároveň i profesi soudního překladaela (v této kapitole dále jen „překladael“). Zaměřit se pouze na jen jednu profesi znemožňoval dnes již zrušený zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnickích, který byl nahrazen novým zákonem v podobě zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnickích a soudních překladaelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinným od 1. 1. 2021. Jedním z důvodů vytvoření nového zákona bylo oddělit znaleckou činnost od tlumočnické.⁴ Zákon mimo jiné přinesl i možnost zaměřit se jen na jednu z profesí (tlumočnick nebo překladael), ale zároveň je možné vykonávat obě činnosti najednou, nicméně pro výkon každé z nich jsou nepatrně jiné podmínky.⁵

³ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Kdo je soudní tlumočnick a překladael* [online]. [cit.2021-10-15]. Dostupné z: <https://tlumocnici.justice.cz/kdo-je-tlumocnik/>.

⁴ Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 354/2019 Sb. o soudních tlumočnickích a soudních překladaelích [online]. Praha. 2018 [cit.2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133451>. s. 25.

⁵ Novému zákonu a klíčovým ustanovením se blíže věnuji v kapitole 2.

Na straně Japonska je právní úprava soudního tlumočení poněkud složitější. Je tomu tak především z důvodu, že v Japonsku není konkrétní legislativa, která by upravovala soudní tlumočení.⁶ V 21. století začal stoupat počet zahraničních návštěvníků, jak uvádí ve svých statistikách i Japonská národní organizace cestovního ruchu⁷ (viz Graf 1). U takového růstu návštěvníků by se mohlo jevit jako logické, že by měl stoupat i počet trestních případů a jiných situací, které si žádají služeb tlumočnicka.

Graf 1: Počet zahraničních návštěvníků 2000-2020

Zdroj: Japan National Tourism Organization. *Visitor Arrivals, Japanese Overseas Travelers* [online].

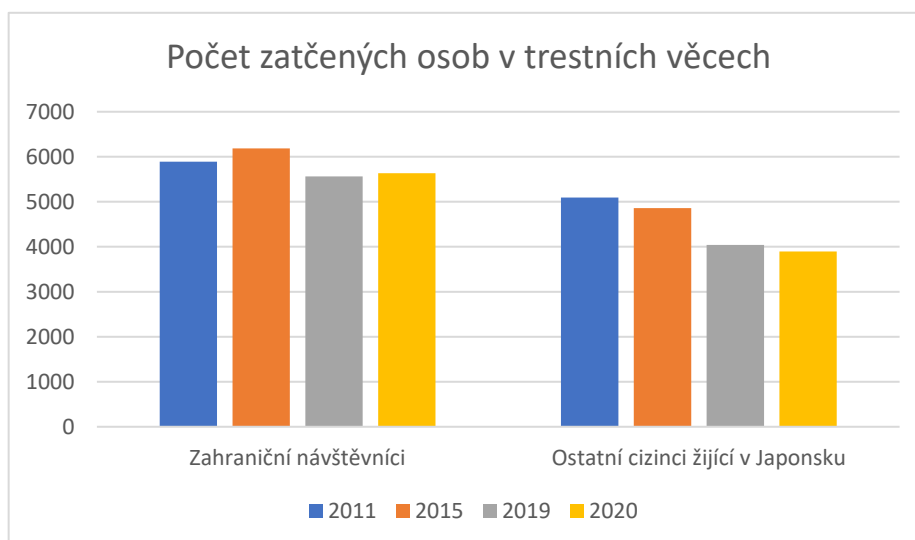
[cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://www.jnto.go.jp/jpn/statistics/marketingdata_outbound.pdf.

Išida uvádí, že v roce 2003 byl zaznamenán největší podíl trestních stíhání, při kterých byl potřeba tlumočnick, avšak od té doby má počet trestních stíhání návštěvníků klesavou tendenci, i když počet zahraničních návštěvníků stoupá.⁸ Je zde na místě uvést, že Išida nezmiňuje cizince žijící v Japonsku. I u těch lze předpokládat, že využívají služeb tlumočnicka (viz Graf 2).

⁶ KOMACU, Tacuja. *Cújaku no gidžucu* [Techniky tlumočení]. Kenkjúša, 2005. ISBN 978-4-327-45191-2. s. 7.

⁷ *Nippon seifu kankó kjoku* 日本政府観光局.

⁸ IŠIDA, Mičijo. (2015). *Hótei cújaku ni motomerareru seikakusei to genba de no džissen* [Přesnost požadovaná po soudních tlumočnicích a praxe na místě výkonu.]. Šizuoka daigaku kjóiku kenkjú. DOI/10.14945/00008801. s. 175.

Graf 2: Počet zatčených osob v trestních věcech

Zdroj: National Police Agency. Gaikokudžin ni zoru hanyai no kenkjo kensu ojobi kenkjo džin'in [Počet objasněných zatčení a počet zatčení za trestné činy spáchané cizinci] [online]. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: https://www.npa.go.jp/toukei/soubunkan/R02/pdf/R02_26.pdf.

Japonská advokátní asociace⁹ však upozorňuje na opačnou situaci. Podle ní dochází v posledních letech s postupnou globalizací k tomu, že je zapotřebí více kvalitních tlumočnicků, jelikož se zvyšuje počet obžalovaných, kteří nerozumí japonskému jazyku.¹⁰ To potvrzují i data z příruček Nejvyššího soudu Japonka. Podle údajů jedné z těchto příruček bylo v roce 2015 celkem 59 462 obžalovaných a u 2 694 byl přidělen tlumočnick. ¹¹ U vydání stejné příručky z roku 2018 bylo uvedeno, že u 54 862 obžalovaných bylo přiděleno 3 757 tlumočnicků.¹²

Mimo trestné řízení působí tlumočníci i ve věcech občanskoprávních, při svatebních obřadech, jednání na matrikách a dalších, pro které jsou povoláni. Mohou být také povoláni k překladatelskému úkonu, tedy: „*Výkonem překladatelské činnosti se rozumí provádění překladatelských úkonů před orgány veřejné moci a vyhotovení úředně ověřeného překladu vyžadovaného podle právních předpisů.*“¹³ Takový překladatel se věnuje překladům listin a dokumentů jako například vysokoškolské diplomy, rodné listy

⁹ Nihon bengoši rengó-kai 日本弁護士連合会.

¹⁰ Nihon bengoši rengókai. Hótei cújaku nicuite no rippó teian ni kan suru ikenšo [Vyjádření k legislativním návrhům o soudním tlumočení] [online]. 2013 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: https://www.nichibenren.or.jp/library/ja/opinion/report/data/2013/opinion_130718_3.pdf. s.1–2.

¹¹ Courts in Japan. Gozondži desuka. Hótei cújaku [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file4/h29.1ban-gozonji.pdf>. s.1.

¹² Courts in Japan. Gozondži desuka. Hótei cújaku [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2019 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file5/R2.1ban-gozonji.pdf>. s.1.

¹³ Ministerstvo spravedlnosti ČR. Kdo je soudní tlumočnick a překladatel [online]. [cit. 2021-10-15].

a oddací listy. Překladatel musí být v překladech přesný, ale především znalý právní terminologie.¹⁴

Tlumočníci se v rámci své profese mohou setkat s různými situacemi. Nastalé situace musí umět řešit rychle a přesně, proto tlumočníci u soudních nebo jiných jednání mají vždy několik zásadních rolí. Těmito rolemi se zabývala Biernacka, jež uvádí: „*Soudní tlumočníci jsou tradičně vnímáni jako nástroj, jejichž úkolem je přenášet zprávy mezi dvěma stranami konverzace.*“¹⁵

Tlumočnicka lze také označit termínem „posel“, jehož úkolem je skutečně předat zprávu mezi dvěma stranami, nicméně omezovat se pouze na Biernacky tvrzení, že je tlumočnick jen „nástroj“ by nebylo správné. Pouhý nástroj by totiž jen slepě převáděl jednu promluvu za druhou z VJ do CJ a naopak. Avšak tlumočnick je osoba, která promluvy modifikuje, aby výsledné tlumočení předalo potřebné informace. K podání dobrého tlumočnického výkonu se dále může tlumočnick doptávat na případné nejasnosti.

K tlumočnickům tedy nelze přistupovat jako k pouhému nástroji, jelikož musí aktivně pracovat s pronesenými informacemi, na základě toho se pak rozhodovat. Kdyby byl tlumočnick v obecném kontextu chápán jen jako pouhý nástroj, tak by jej v budoucnu mohlo nahradit tlumočnické zařízení. Situace, ve které by došlo k takovému nahrazení tlumočnicka zařízením je ale nereálná, alespoň tedy u japonského jazyka. Japonský jazyk má totiž velmi odlišnou větnou strukturu, různé stupně formálnosti a další specifika, které jazyky užívané například v Evropě nemají. Tlumočnick japonského jazyka tedy musí daleko více pracovat s jazykem a za pomoci svých dovedností vybírat správný druh promluvy, tak aby dodržel veškeré náležitosti VJ, takové schopnosti žádné tlumočnické zařízení zatím nemá.

Profese tlumočnicka tedy není pouze o převádění zprávy z jednoho jazyka do druhého, ale může případně dovysvětlit některé nejasnosti, aby tak podal ještě lepší výsledek. Tlumočnick by měl být znalý mimo jiné i kulturního pozadí zúčastněných osob. Dále by měl porozumět všemu, co se snaží řečnick sdělit, musí si dávat pozor na jednotlivá logická spojení mezi pronášenými výroky a tato spojení pak správně reflektovat do CJ, aby nedošlo ke ztrátě či popletení některé z podstatných informací. Ztráta některé informace může mít především u soudních jednání fatální následky.

¹⁴ Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Kdo je soudní tlumočnick a překladatel* [online]. [cit. 2021-10-15].

¹⁵ BIERNACKA, Agnieszka. Quality in Court Interpreting vs. (?) Role(s) of Court Interpreters. In: ZEHNALOVÁ, Jitka, Ondřej MOLNÁR a Michal KUBÁNEK, ed. *Interchange between languages and cultures: the quest for quality*. Olomouc: Palacký University, 2016. s. 89–102. ISBN 978-80-244-5107-7. s. 90.

Biernacka ¹⁶ uvádí a popisuje následujících osm rolí tlumočnicka, které při jednotlivých tlumočnických úkonech zastává.¹⁷

1. Facilitátor

Tlumočníci figurují v různých procesech jako most, který usnadňuje proces komunikace mezi zúčastněnými tím, že zjednodušují a vysvětlují jazykové či kulturní rozdíly. Sami se považují odpovědnými, aby dosáhli toho, že je proces komunikace mezi osobami jasný, rychlý a efektivní. Tlumočníci mohou přidávat různá vysvětlení k jednotlivým přednesům, které by mohly být špatně pochopeny.

2. Koordinátor

Tlumočníci koordinují a kontrolují komunikaci. Pronesené výroky může tlumočnick specifikovat, obohatit, zredukovat nebo také může požádat o vysvětlení, tím kontroluje celý proces komunikace. Může se zdát, že svým jednáním tlumočnick přesně nepředá to, co je vyřčeno, ale pouze to dokazuje, že tlumočnick je aktivním účastníkem procesu.

3. Asistent/pomocník

Tlumočnick je s největší pravděpodobností jediný člověk, který v dané situaci rozumí oběma stranám, bez jeho asistence by tak komunikace v soudní či jiné situaci nemohla proběhnout.

4. Advokát

V této roli tlumočnick modifikuje obsah promluvy tak, aby mu posluchač lépe rozuměl. Vystupuje jako „advokát“, který se snaží vyhovět oběma stranám v aktu komunikace. Etické kodexy tlumočnicků mu takové chování dovolují, není to tedy neetické.

5. Smírce

V roli smírce je tlumočnickova úloha taková, že urovnává konflikty vzniklé při soudním řízení, například v případě nepochopení jazyka, sociolingvistického či kulturního pozadí.

6. Cenzor

Tlumočnick může být i cenzorem. V takovém případě především tlumí a modifikuje možné vulgární výrazy, které by mohly ve výroku zaznít. Může tedy takový výraz vynechat, nahradit jiným výrazem a podobně.

¹⁶ BIERNACKA. s. 94–99.

¹⁷ Jedná se o role, které Biernacka popisuje na několika stranách. Já jsem tyto role shrnul do několika níže uvedených bodů.

7. Zachránce

Tlumočená osoba věří, že tlumočnick je schopen pochopit situaci, v jaké se nachází, proto mu tlumočená osoba může prozradit i citlivé informace.

8. Filtr

Tlumočnick figuruje v jednotlivých soudních případech taktéž jako jakýsi filtr, který upravuje, co bylo řečeno, ale to takovým způsobem, aby slovosled a jiné náležitosti odpovídaly CJ. Obsah promluvy zůstává zachován, pouze ji přeformuluje.

Tlumočnick by měl být osobou nestrannou a neměl by příliš modifikovat jednotlivé promluvy, aby nedošlo ke ztrátě či zkreslení důležité informace. V případě některých rolí, jež jsou uváděny Biernackou, lze polemizovat (především role smírce a cenzora), zda tlumočnick neupouští od své nestrannosti. Zejména u role smírce, kdy je důležité mít na paměti, že tlumočnick by měl fungovat jako most, který obě strany spojuje. Tím, že se bude v roli smírce snažit urovnávat spory, které vzniknou během promluvy, se pouští do role, jež mu jakožto tlumočnickovi nepřísluší. Tlumočnickova role nestranného prostředníka je v případě, že se snaží aktivně urovnávat spory vzniklé během tlumočení, zpochybnitelná, takový úkol je spíše na soudu. Úkolem tlumočnicka je především převést a upravit vyřčené promluvy tak, aby odpovídaly záměru jednotlivých účastníků. Jestliže si promluvu tlumočená strana vyloží špatně, může se tlumočnick pokusit o její vysvětlení, více by však zasahovat neměl.

Také v případě některých dalších rolí lze polemizovat. Pokud je tlumočnick v roli cenzora, je to v pořádku, nicméně samotné hrubé výrazy, které filtruje, mohou mít svůj důvod, a pokud by byly nahrazeny jinými prostředky, pak by mohla promluva ztratit původní (možná skrytý) záměr mluvčího. Proto, aby nedošlo k nechtěnému ovlivnění případu, bylo by vhodné například zmínit, že mluvčí používá hrubé výrazy, a pokud by soudce či zadavatel stál o jejich plné znění, pak by je mohl tlumočnick doslovně přeložit. V dalších rolích, které Biernacka uvádí, například zachránce a filtr, je taktéž velmi důležité, aby tlumočnick nezapomínal, že není soudce ani obhájce.

Biernacka zmíněnými rolemi dokazuje, že tlumočnick není pouhý „nástroj“ převádějící sdělení z VJ do CJ a naopak. V každé ze stanovených rolí dokazuje, že tlumočnick je aktivní člen soudního nebo jiného jednání a jeho absence by mohla mít za následek nepochopení jedné strany stranou druhou.

Tlumočnicki v ČR jsou chráněni legislativou. V případě, že by se od tlumočnicka očekávalo více, než co přísluší jeho pozici tlumočnicka, může se odvolat na příslušný zákon, který stanovuje, jeho práva a povinnosti. Nelze opomenout fakt, že každý

tlumočník se musí případu věnovat individuálně, nastudovat potřebnou právní terminologii a dostatečně se seznámit s daným případem, pro který tlumočí/překládá. Samotná příprava tedy zabere spoustu času, každý případ (zakázka) je specifický a s těmito specifiky musí tlumočník počítat a zahrnout je do své přípravy na soudní jednání nebo jiné zakázky.

Tlumočníci se mohou ve své praxi soudního tlumočení setkávat s různými situacemi, které si žádají odlišné typy tlumočení. Rozlišujeme dva základní typy tlumočení. Prvním je konsektivní tlumočení, které má nejdelsí tradici, jeho využití je však na ústupu, zcela určitě ale nevymizí.¹⁸ Druhým typem je tlumočení simultánní, jež je v současné době na vzestupu na místech, kde je potřeba okamžitá reakce na pronesené výroky.¹⁹ U soudních nebo jiných situací je používáno především konsektivní, ale mohou nastat i situace, ve kterých je třeba simultánního tlumočení.²⁰

Lze předpokládat, že v případě soudního tlumočení převažuje konsektivní typ, protože dává prostor pro případné dotazy tlumočnicka, který by se chtěl případně na něco dotázat. Simultánní tlumočnick selektuje během poslechu řečníka některé části promluvy, může tak dojít k selekci informace, která by mohla být pro policii, soud, úřad či jiný orgán klíčová. Takovýto způsob tlumočení by tedy mohl podávat zkreslené informace a lze se domnívat, že se mu budou orgány veřejné moci vyhýbat.

Tlumočníci jsou pravděpodobně nejdůležitější osoby v záležitostech, pro které jsou povoláni. Bez jejich přičinění by žádné takové jednání nemohlo probíhat. Jejich úkolem není pouze tlumočit / překládat cizí jazyk, ale také musí umět správně reagovat na nastalé situace, aby tlumočnick podal kvalitní, a hlavně přesný úkon. Tlumočnickova úloha může být také překládat různé listiny a dokumenty, které vyžadují soudní překlad. V takovém případě musí být překladatel znalý právní terminologie a nesmí při svých překladech chybovat. Tlumočnick i překladatel se musí v ČR řídit platnou legislativou soudního tlumočení, které se věnuji v následující kapitole.

¹⁸ MÜGLOVÁ, Daniela. *Komunikace, tlumočení, překlad, aneb, Proč spadla Babylonská věž?* Přeložil Vítězslav VILÍMEK. Nitra: Enigma, 2013. ISBN 978-80-8133-025-4. s. 168–169.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ KOMACU. s. 7.

2. Soudní tlumočnick v české legislativě²¹

V následující kapitole bude analyzována profese soudního tlumočnicka v českém prostředí. Cílem je nejprve představit, jaké jsou kladeny požadavky na vzdělání soudních tlumočnicků, následně obdobným způsobem představit a analyzovat povinnosti a práva plynoucí z profese soudního tlumočnicka na základě platných zákonů/vyhlášek.

Právo na tlumočnicka v trestních řízeních je stanoveno v českém právu. Rozhodnutí v soudních věcech jsou prováděna v českém jazyce. Každý, kdo prohlásí u soudního řízení, že český jazyk neovládá, má právo používat svůj rodný jazyk před orgány veřejné moci, tak uvádí zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 2 odst. 14. Za jakých konkrétních podmínek je tlumočnick přidělen, je uvedeno § 28.

Požadavky na vzdělání tlumočnicků, jejich povinnosti a práva byly do konce roku 2020 stanoveny zákonem z roku 1967, konkrétně zákonem č. 36/1967 Sb., ten se však po více než 50 letech změnil. Hlavním důvodem byla především snaha oddělit soudní tlumočnick od znalecké činnosti. Jeden z dalších důvodů, který se uvádí v důvodové zprávě k zákonu č. 354/2019 Sb., je, že by mělo dojít ke zkvalitnění výkonu činnosti soudního tlumočnicka.²² Dále se lze v této zprávě dočíst, že si je Ministerstvo spravedlnosti ČR vědomo toho, že se jednalo o jeden z nejstarších zákonů v ČR, a proto musel být aktualizován, jelikož neodpovídal současným požadavkům a používal dnes již nevyhovující termíny.²³ Od roku 2021 jsou požadavky na vzdělání i povinnosti a práva tlumočnicků stanoveny zákonem č. 354/2019 Sb. V této kapitole budu odkazovat k následujícím vyhláškám a zákonům:

- Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnickích a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinný od 1. 1. 2021. (Zákon upravující činnost soudních tlumočnicků v ČR, nahradil zákon č. 36/1967 Sb.)
- Vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti, účinná od 1. 1. 2021. (Vyhláška upravující náležitosti vstupní zkoušky tlumočnicka. Dále také náležitosti k formuláři o zápis do seznamu tlumočnicků, vedení elektronické evidence úkonů a další.)

²¹ Termín soudní tlumočnick zahrnuje v této kapitole profesi soudního tlumočnicka i soudního překladatele. V případě citací, pokud není řečeno jinak, taktéž označuje obě tyto profese.

²² Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 354/2019 Sb. o soudních tlumočnickích a soudních překladatelích [online]. Praha. 2018 [cit. 2022-04-15]. s. 25.

²³ Tamtéž. s.27.

- Vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočníka a soudního překladatele, účinná od 1. 1. 2021. (Vyhláška upravující výši odměny, její snížení, zvýšení nebo také zamítnutí.)
- Vyhláška č. 608/2020 Sb., o stanovení potřebné úrovně znalosti českého jazyka a rovnocenných jazykových zkouškách pro výkon tlumočnické činnosti, účinná od 1. 1. 2021. (Vyhláška stanovující potřebnou úroveň českého jazyka pro výkon tlumočnické činnosti.)
- Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, účinný od 1. 7. 1967. (Již neplatný zákon, který upravoval současně činnost soudních tlumočnicků a soudních znalců. Nahrazen zákonem č. 354/2019 Sb.)

2.1 Požadavky na vzdělání tlumočnicků podle zákona č. 354/2019 Sb.

Podle aktuálního zákona č. 354/2019 Sb. jsou požadavky na vzdělání soudních tlumočnicků uvedeny v § 8 Odborná způsobilost a § 10 Vstupní zkouška tlumočníka, nicméně i v § 7 Podmínky pro výkon tlumočnické činnosti a slib tlumočníka a překladatele.

Jedno z prvních ustanovení se týká především úrovně znalosti českého jazyka, to najdeme v § 7 odst. 1 písm. g). Osoba, která má zájem se stát soudním tlumočnickem a není rodilým mluvčím českého jazyka, musí znalost českého jazyka doložit. K prokázání takové znalosti se užívá zkoušky, kterou podle § 7 odst. 4 stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Jedná se o vyhlášku č. 608/2020 Sb., která v § 1 uvádí, že pro výkon tlumočnické činnosti je potřebná znalost českého jazyka nejméně na úrovni C1 Evropského jazykového referenčního rámce. Konkrétní typy zkoušek, které lze takto uznat, se uvádí v § 2 stejné vyhlášky.

V případě, že je žadatel rodilým mluvčím českého jazyka, tak podle zákona č. 354/2019 § 7 odst. 4 stačí k prokázání znalosti českého jazyka pouze maturitní zkouška z českého jazyka.

Domnívám se, že znalost, kterou prokazují cizinci a rodilí mluvčí českého jazyka, je poměrně nevyvážená. Vzhledem k náročnosti státních zkoušek z českého jazyka je dle mého názoru na cizince kladen daleko větší požadavek než na rodilé mluvčí českého jazyka. To především proto, že zejména bodové hodnocení u maturitní zkoušky je oproti

státní zkoušce podstatně odlišné. U státních zkoušek z českého jazyka pro cizince je potřeba získat alespoň 60 %, ²⁴ kdežto u maturitní zkoušky z českého jazyka stačí 44 %.²⁵ Na jedné straně je rodilý mluvčí českého jazyka, který v českém prostředí vyrůstá a hranice 44 % je pro něj snadno zdolatelná. Na straně druhé nerodilý mluvčí českého jazyka, který vyrůstá v prostředí jiném, musí spoustu věcí nastudovat a následně uspět u státní zkoušky z českého jazyka a získat minimálně 60 %. Podmínky tedy v tomto bodě nejsou rovnocenné.

Vyjma doložení znalosti českého jazyka na úrovni potřebné pro výkon soudního tlumočení je třeba i patřičné vzdělání či jiná forma odborné praxe. Tato odborná způsobilost je součástí ustanovení § 8 zákona č. 354/2019, který stanovuje, že způsobilá osoba je ta, která podle odst. 1 splňuje podmínky:

- a) *získala vysokoškolské vzdělání nejméně v magisterském studijním programu, pokud je lze získat, jinak nejvyšší možné dosažitelné vzdělání;*
- b) *absolvovala státní jazykovou zkoušku speciální pro obor tlumočnický nebo překladatelský, nebylo-li předmětem vysokoškolského vzdělání studium jazyka, pro který daná osoba žádá o zápis do seznamu tlumočnicků a překladatelů, nebo se jedná o osobu, jejímž mateřským jazykem je daný jazyk;*
- c) *získala 5 let aktivní tlumočnické nebo překladatelské praxe;*²⁶
- d) *absolvovala doplňkové studium pro tlumočníky a překladatele v oblasti práva na vysoké škole s magisterským studijním programem právo a právní věda;*
- e) *získala jiné osvědčení o odborné způsobilosti zaměřené na daný jazyk nebo absolvovala kvalifikační akreditovaný kurz zaměřený na daný jazyk, pokud je to nezbytné k výkonu tlumočnické nebo překladatelské činnosti s odbornou péčí;*²⁷
- f) *úspěšně složila vstupní zkoušku podle § 10.*

Zákon č. 354/2019 Sb. oproti předchozímu zákonu č. 36/1967 Sb. obsahuje specifické požadavky na vzdělání. Uchazeč, který by se chtěl stát soudním tlumočnickem,

²⁴ Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. *CERTIFIKOVANÁ ZKOUŠKA Z ČEŠTINY PRO CIZINCE* [online]. 2021 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z:

https://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/CCE/CCE_zkusebni_rad_cs.pdf s. 9.

²⁵ Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání. *Šdělení*. Zveřejněno 27.3.2022. [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: https://maturita.ceremat.cz/files/files/maturita/KRITERIA-HODNOCENI/2022/Kriteria_hodnoceni_MZ_2022.pdf.

²⁶ V tomto zákonu se pod termínem praxe označuje výkon odborných činností souvisejících s daným jazykem, a to po ukončení vysokoškolského magisterského studia nebo vyššího. Většina této praxe musí být získaná po tomto uvedeném studiu (§ 8 odst. 2).

²⁷ Osvědčení o odborné způsobilosti se považuje i osvědčení získané v Evropské unii nebo jiném státě, které je součástí Dohody o Evropském hospodářském prostoru či Švýcarské konfederaci (§ 8 odst. 3).

musí absolvovat minimálně magisterské studium a mít 5 let tlumočnické nebo překladatelské praxe, v případě zákona č. 36/1967 Sb. stačilo mít pouze potřebné znalosti a zkušenosti.²⁸ Velkou změnou nového zákona je vstupní zkouška soudních tlumočnicků podle § 8 odst. 1 písm. f) zákona č. 354/2019 Sb. Takto je zajištěna zkouška ze znalosti právních předpisů potřebných pro výkon tlumočnické činnosti. Ministerstvo spravedlnosti má však i prostředek, kterým může některou z výše zmíněných podmínek prominout, jak se uvádí i v § 8 odst. 4 zákona č. 354/2019 Sb. Lze se domnívat, že jde o způsob, jak se Ministerstvo spravedlnosti snaží vyhnout případným problémům, kdy v jistých případech může dojít k tomu, že je uchazeč vhodným ve všech bodech až na jeden, který není schopen v ČR splnit. Například může jít o to, že má tlumočnická nižší vzdělání, než jaké se po něm požaduje to je uvedeno v § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 354/2019 Sb. Tímto způsobem mu může být tedy tato podmínka prominuta a může se dále ucházet o pozici soudního tlumočnicka.²⁹

Ministerstvo spravedlnosti stanovilo přesné požadavky na vzdělání, které je potřeba mít absolvované, aby se uchazeč mohl stát soudním tlumočnickem. Nutné je tedy absolvovat minimálně magisterské vysokoškolské studium a splnit další výše uvedené podmínky jako je minimálně 5 let praxe v tlumočnickém nebo překladatelském odvětví, a to podle činnosti, pro kterou se uchazeč hlásí.

Poslední ustanovení zákona č. 354/2019 Sb., která zmiňuje požadavek na vzdělání je vstupní zkouška tlumočnicka (§ 10).³⁰ Jedná se o zkoušku, jejímž cílem je ověřit znalosti právních předpisů soudního tlumočení. Zkouška se koná v českém jazyce a její zajištění a organizování je na Justiční akademii. Uchazeč musí organizátorovi, tedy Justiční akademii, za konání této zkoušky zaplatit poplatek 3 000 Kč, poté je uchazeči umožněno do 6 měsíců zkoušku vykonat. Pokud však uchazeč splnil zkoušku v předchozích 3 letech u jiného jazyka, pro který byl jako tlumočnicka jmenován, nemusí ji vykonávat a zkouška je považována automaticky za splněnou.³¹

Vstupní zkouška testuje znalosti právních předpisů, ale nikoliv znalost jazyka. Ministerstvo spravedlnosti tedy spoléhá na to, že uchazeči mají dostatečné zkušenosti ze studií a odborných praxí. Tlumočení práva a jiných soudních záležitostí není však to samé jako tlumočení jiné, například komunitní. Bylo by vhodné tlumočnicka testovat i v oblasti

²⁸ Zákon č. 36/1967 Sb. nijak nespecifikuje jaké tyto znalosti a zkušenosti mají být ani v jakém rozsahu.

²⁹ Taková podmínka v zákonu č. 36/1967 Sb. nebyla.

³⁰ V předchozím zákonu č. 36/1967 Sb. tato vstupní zkouška stanovena nebyla.

³¹ Více o průběhu této vstupní zkoušky je možné nalézt ve vyhlášce č. 506/2020 Sb. Hlava II, Vstupní zkouška tlumočnicka nebo překladatele.

jazyka. I když je nepravděpodobné, že by mělo Ministerstvo spravedlnosti dostatek odborníků znalých všech jazyků, které soudní tlumočení v ČR nabízí. I když Ministerstvo spravedlnosti tyto odborníky nemá, tak například podle ustanovení § 8 vyhlášky č. 507/2020 Sb. je schopno hodnotit náročnost tlumočení či překladu jednotlivých jazyků a podle toho určit výši odměny za tlumočnický nebo překladatelský úkon.

V předchozím platném zákoně č. 36/1967 Sb. nebyly žádné kvalifikační podmínky přesně stanovené. To potvrzuje i důvodová zpráva k zákonu č. 354/2019 Sb.³² avšak dále se v této zprávě uvádí, že bylo potřeba od tlumočnicků doložit několikaletou praxi, to však nebylo právně vymahatelné. Krajské soudy³³ i přesto požadovaly vysokoškolské vzdělání v příslušném jazyce v magisterském programu překladatelství nebo tlumočnictví. I když tyto části nebyly legislativně sepsány, stát je takto vyžadoval. Od roku 2021, kdy přišel v platnost nový zákon č. 354/2019 Sb. však už může stát právně tyto povinnosti na vzdělání požadovat.

Současný platný zákon č. 354/2019 Sb. obsahuje daleko více požadavků než předchozí zákon č. 36/1967 Sb. Po oddělení znalecké činnosti od soudního tlumočení bylo potřeba lépe specifikovat potřeby, povinnosti a práva jednotlivých činností. Především v soudním tlumočení došlo například k přidání již zmíněné vstupní zkoušky tlumočnicka. Lépe tak vystihuje potřeby současného soudního tlumočení. Současná legislativa upravující soudní tlumočení byla v tomto ohledu podstatně obohacena, takže zajišťuje vzdělané odborníky.

2.2 Povinnosti a práva tlumočnicků podle zákona č. 354/2019 Sb.

Soudní tlumočníci mají stanovená práva a povinnosti, jež jsou v zákonu č. 354/2019 Sb. uvedeny v části druhé, hlava IV, Práva a povinnosti tlumočnicků § 18 až § 24. Nicméně i v jiných částech zákona jsou specifikovány povinnosti a práva, které jsou tlumočnickům stanoveny. Nejprve se tedy zaměřím na analýzu podmínek v tomto zákonu, které si lze vykládat jako práva a povinnosti, a následně se zaměřím na samotnou hlavu IV v části druhé, Práva a povinnosti tlumočnicků.

V zákonu č. 354/2019 Sb. je první ustanovení o povinnosti soudního tlumočnicka uvedena v § 4. Ten stanovuje, že soudní tlumočnick je povinen vykonávat

³² Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 354/2019 Sb. o soudních tlumočnicích a soudních překladatelích [online]. Praha. 2018 [cit. 2022-04-15]. s. 26.

³³ Soudní tlumočníci v zákonu č. 36/1967 Sb. spadali pod správu krajských soudů, v nové právní úpravě č. 354/2019 Sb. spadají přímo pod Ministerstvo spravedlnosti.

tlumočení/překlad jen pro jazyk, pro který byl zapsán a to „...s odbornou péčí, nezávisle, nestranně a ve sjednané nebo stanovené době“. Tuto činnost musí vykonávat osobně, jak uvádí § 4 odst. 2.

V rámci povinností a práv ustanovených v zákonu č. 354/2019 Sb. § 18 je uvedeno, že pokud je důvodné podezření o tlumočnickově nepodjatosti ve vztahu k vykonávané zakázce, tak nesmí tlumočnický úkon vykonat. Jestliže tedy nesmí tlumočnický úkon vykonat z výše uvedeného důvodu, musí to oznámit zadavateli. V případě, že je zadavatelem státní orgán, tak rozhodne o jeho vyloučení sám tento orgán dle § 18 odst. 3. V původním zákonu č. 36/1967 Sb. stačilo mít pouze pochybnost o jeho nepodjatosti vůči prováděné věci a tlumočnický úkon byl z dané věci vyloučen dle § 11 odst. 1.

Současný platný zákon č. 354/2019 Sb. tedy potřebuje přesné a důvodné podezření vůči tlumočnickově nepodjatosti, na základě toho je pak rozhodnuto, zda je v dané věci vyloučen, či nikoliv. V původním zákonu č. 36/1967 Sb. stačilo mít pouhou pochybnost a tlumočnický úkon byl v dané věci vyloučen. Původní zákon však stanovuje, že o tom, zda je tlumočnický úkon opravdu vyloučen, rozhoduje orgán, který jej pro danou zakázku jmenoval, jak uvádí § 11 odst. 2.

Další z práv tlumočnických je právo odmítnout zakázku, ale to pouze za níže uvedených podmínek stanovených v zákonu č. 354/2019 Sb. § 19 odst. 1:

- a) *„má pozastaveno oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost;*
- b) *„nemá tlumočnické oprávnění v jazyce, ve kterém je potřebné úkon provést;*
- c) *„nemá k provedení tlumočnického úkonu dostatek odborných znalostí;*
- d) *„počet nebo rozsah zadaných, dosud neprovedených tlumočnických úkonů neumožňuje provést další úkon řádně a včas.“*

Tlumočnický úkon má právo z těchto důvodů odmítnout podat tlumočnický výkon pro orgán veřejné moci. Může však odmítnout i v případě, že mu to zdravotní problémy nebo jiné závažné okolnosti neumožňují. Odmítnutí zakázky i s odůvodněním uvedeným tlumočnickem pak Ministerstvo spravedlnosti zapíše do seznamu soudních tlumočnicků. Jiné možnosti odmítnutí zakázky zákon neumožňuje.

Zákon č. 36/1967 Sb. neumožňoval odmítnout zakázku, tak jako je tomu u zákona č. 354/2019 Sb. Ten umožňuje tlumočnickovi např. odmítnout zakázku, pokud nemá dostatek odborných znalostí. To zákon č. 36/1967 Sb. nepovoloval, zakázku bylo možné pouze odmítnout z vážného důvodu, jak uvádí § 12 odst. 1 nebo v případech, které byly uvedeny v § 11 odst. 1.

Tlumočník je povinen taktéž zachovat mlčenlivost ve vztahu k zakázkám, které provedl či provede. Mlčenlivost může být dle zákona č. 354/2019 Sb. zrušena dle § 20 odst. 1 pouze zadavatelem. Mlčenlivost nemůže být zrušena v případě trestního řízení, kdy je potřeba komunikace mezi obviněným a obhájcem. Pokud je pro tlumočnický úkon potřeba služeb konzultanta nebo jiné osoby, které zákon č. 354/2019 Sb. v dané věci povoluje, vztahuje se tato mlčenlivost i na ně dle § 20 odst. 2.

Zákon č. 354/2019 Sb. však umožňuje v anonymizované podobě některé údaje veřejně použít, a to „v přiměřené podobě“ a v případě, že se jedná o výzkumné či vzdělávací činnosti. Dovolávat se mlčenlivosti nejde před orgánem veřejné moci nebo také před orgánem vykonávajícím dohled nad tlumočnickou činností, jak stanovuje § 20 odst. 3.

Zákon č. 36/1967 Sb. taktéž umožňoval použití znalostí ze zakázek pro vzdělávací či výzkumnou činnost. Nicméně neobsahuje informaci o tom, že by tato data měla být anonymizována. Lze předpokládat, že se jedná o samozřejmost, ale v zákonu taková informace napsaná není, tudíž by se tlumočník žádného protiprávního jednání nedopustil, kdyby uvedl některé skutečnosti zakázky.

Jedna z povinností tlumočníka dle zákona č. 354/2019 Sb. je rovněž ta, že pokud způsobí újmu, je povinen tuto újmu nahradit dle § 21 odst. 1. Pro takové potřeby existuje speciální pojištění, která může soudní tlumočník využít, tím být chráněn. Takové profesní pojištění ale není povinné. I tak existuje možnost, jak se tlumočník může vyhnout tomuto uhrazení způsobené újmy, a to tak, že dokáže, že újme, která byla způsobena, nebylo možno zabránit „...ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat“. Což je uvedeno v zákoně č. 354/2019 Sb., v § 21 odst. 2.

Profesní pojištění je v profesi soudního tlumočení velice důležité. Při překladu vysokoškolského diplomu by například stačilo, aby se překladatel spletl v datu vydání certifikátu. Poškozený by pak mohl v případě, že by mu vznikla škoda, po překladateli vyžadovat, aby mu takovou škodu uhradil. Pro takovéto případy je vhodné mít sjednané profesní pojištění.

Dalším z důležitých práv tlumočníka je dle zákona č. 354/2019 Sb. možnost si se souhlasem zadavatele pozvat konzultanta (§ 23). Tlumočník není odborník ve všech tlumočených / překládaných oblastech a zmíněné ustanovení mu pomáhá ve výkonu jeho činnosti. Pokud existují některé skutečnosti, které mohou vést k pozastavení tlumočnické činnosti, musí tyto skutečnosti oznámit Ministerstvu spravedlnosti, a to do 10 dní ode dne, kdy k této skutečnosti došlo (§ 24). Tím zákon č. 354/2019 Sb. myslí podmínky

k důvodnému pozastavení tlumočnické činnosti uvedené v § 13. Důvodné pozastavení může být na žádost tlumočnicka podle § 13 odst. 1. Ministerstvo spravedlnosti může tlumočnickou činnost pozastavit v případech uvedených v § 13 odst. 2 písm. a–c), a to pokud:

- a) *„bylo zahájeno trestní stíhání tlumočnicka pro trestný čin, a to do doby pravomocného skončení trestního stíhání; ministerstvo³⁴ při pozastavení zohlední zejména, zda se jedná o trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem tlumočnické činnosti, a zda se jedná o trestný čin, který ohrožuje důvěru v řádný výkon tlumočnické činnosti;*
- b) *existují zdravotní nebo jiné závažné důvody dlouhodobě znemožňující výkon tlumočnické činnosti;*
- c) *bylo zahájeno řízení o omezení svéprávnosti, a to do doby nabytí právní moci rozhodnutí, kterým se toto řízení končí“.*

Pokud tlumočnicka podle zákona č. 354/2019 Sb., § 13 odst. 1 požádá o pozastavení své činnosti, na což má právo, může tak učinit nejdéle na 3 roky, následně může požádat o další pozastavení, přičemž celková doba nesmí překročit podle § 13 odst. 3 šest let.

Je-li tlumočnickova činnost pozastavena, nesmí již vykonávat tlumočnickou činnost a o této skutečnosti musí informovat zadavatele již přijatých zakázek.³⁵ Pokud má překladatel rozpracované nějaké zakázky na překlad, toto pozastavení není tímto dotčeno a překladatel je dle zákona č. 354/2019 Sb. § 13 odst. 4 musí dokončit.

Tlumočnicka je povinen si také vést evidenci úkonů, které provedl. Co má být v této evidenci uvedeno stanovuje rovněž zákon č. 354/2019 Sb. v § 28.

Tlumočnicka má také dle zákona č. 354/2019 Sb. právo na odměnu za provedení tlumočnický úkon dle § 29 odst. 2. Odměna může být zvýšena, pokud se jedná o úkon obzvlášť obtížný nebo je ho potřeba urychleně vykonat. Na druhé straně je možné odměnu také snížit, pokud se jedná o nekvalitně podaný tlumočnický úkon nebo tlumočnicka nedodržel stanovené termíny, jak uvádí § 29 odst. 3. Tato odměna se řídí vyhláškou č. 507/2020 Sb., § 2 až § 11, ve které jsou stanoveny situace, ve kterých lze odměny za kvalitní či nekvalitní tlumočnické úkony a jiné zvýšit či snížit.

Tlumočnicka má dále právo na náhradu výdajů, které „...účelně vynaložil k provedení úkonu, za ztrátu času i čas strávený na cestě k výkonu tlumočnického úkonu“,

³⁴ Ministerstvo spravedlnosti ČR.

³⁵ Tyto zakázky již neprovede.

jak uvádí zákon č. 354/2019 Sb., § 30 odst. 1. Taktéž má tlumočnický nárok na náhradu výdajů za konzultanta, jak za jeho ztrátu času, tak také za čas strávený k úkonu podle §30 odst. 3. Tyto úhrady výdajů se řídí příslušnou vyhláškou č. 507/2020 Sb., § 12 až § 19.

Toto jsou všechna práva, která obsahuje platný zákon č. 354/2019 Sb. Původní zákon č. 36/1967 Sb., který byl současným zákonem č. 354/2019 Sb. nahrazen, neobsahoval takovéto množství práv a povinností. Současný zákon odpovídá potřebám soudních tlumočnicků mnohem lépe. Tlumočníci mají v tomto zákonu větší právní zastání. Umožňuje jim například odmítnutí zakázky v případě, kdy se v tlumočené oblasti nevyznají. Nicméně několik bodů aktuálně platného zákona je předmětem kritiky ze strany tlumočnicků, více v následující kapitole Nedostatky zákona č. 354/2019 Sb.

2.3 Nedostatky zákona č. 354/2019 Sb.

Ačkoliv byla nová legislativa soudními tlumočníky přijata pozitivně, tak se některé body zákona č. 354/2019 Sb. staly terčem kritiky. V této kapitole analyzuji kritizované body. Při této analýze vycházím z několika zdrojů, například z článků, které napsal dlouholetý soudní tlumočnický Pavel Mašarák^{36, 37} na stránkách České justice. Vycházím taktéž z bulletinů KST ČR či článků ombudsmana Stanislava Křečka a jiných.

Mašarák tvrdí, že za současných podmínek nemůže stát sehnat více kvalifikovaných tlumočnicků, a to z několika důvodů. Tlumočnický pracovník pro stát je zatížen mnoha povinnostmi, mezi které patří mimo jiné i to, že musí být připraven podat perfektní tlumočnický nebo překladatelský výkon, a to i během svého volna. Dále také musí absolvovat velmi nákladné studium, aby se mohl stát tlumočnickem, zapisovat mnoho údajů do elektronické evidence a další. Při nesplnění těchto podmínek hrozí tlumočnickovi či překladateli vysoká pokuta až 300 000 Kč, a to při sazbě od 300 do 450 Kč za hodinu tlumočení nebo jednu normostranu. Tlumočnickovi přitom není ani hrazeno, pokud se předem seznámí s dokumentací jednotlivých zakázek.³⁸

Obzvláště po vydání vyhlášky č. 507/2020 Sb. je odměna často skloňovaným tématem kritiky ze strany tlumočnicků, což dokazuje i otevřený dopis Ministerstvu spravedlnosti, který KST ČR otiskla ve svém bulletinu.³⁹ V dopise se mimo jiné uvádí,

³⁶ Soudní tlumočnický německého jazyka, který se spolu s jinými členy KST ČR snažil odvrátit některé dopady nových právních předpisů.

³⁷ Mašarák, Pavel. Nová úprava soudního tlumočnictví. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/nova-uprava-soudniho-tlumocnictvi/>.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *Soudní tlumočnický* [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://static.kstcr.cz/data/uploaded/ma34255b43ff2s2m6tdm8zstohr7xr/st-202002-12-web.pdf>. s. 5-7.

že původní slibovaná částka, která se pohybovala okolo 600 Kč za hodinu tlumočení / normostranu se po vydání vyhlášky č. 507/2020 Sb. snížila na odměnu v maximální výši 450 Kč za hodinu tlumočení / normostranu. Ministerstvo spravedlnosti však na tuto kritiku ze stran tlumočnicků reagovalo tak, že zamýšlelo odměnu navýšit na slibovanou částku až 600 Kč za hodinu tlumočení / normostranu, ale Ministerstvo financí mu takové zvýšení zamítlo, a proto stanovilo odměnu na částku v maximální výši 450 Kč za hodinu tlumočení / normostranu.⁴⁰

K tématu odměn tlumočnicků se vyjádřil před vydáním samotné vyhlášky č. 507/2020 Sb. i ombudsman Stanislav Křeček, který zaslal v roce 2020 v připomínkovém řízení před vydáním legislativy upravující soudní tlumočení otevřený dopis Ministerstvu spravedlnosti s tím, že navrhovaná odměna s horní hranicí 600 Kč je nedostatečná. Argumentuje tím, že tlumočníci mají obrovskou zodpovědnost, a tato navrhovaná odměna navíc nezohledňuje ani inflaci. Mimo jiné Křeček uvádí, že soudní tlumočnick musí být odborník, profesionál ve svém oboru, aby tuto činnost mohl vykonávat. Tato nízká odměna je podle ombudsmana důvodem nezájmu o povolání soudního tlumočnicka.⁴¹

Odměna se však po vydání vyhlášky č. 507/2020 Sb. vyplácí pouze do maximální výše 450 Kč za hodinu tlumočení / normostranu. Tato výše může být podle vyhlášky nadále snížena, například z důvodu, že byl tlumočnický výkon špatný, a to až o 50 % (§ 10 odst. 2) či pokud byl úkon jednoduchý / opakující se, pak se sníží o 20 % (§ 7 odst. 4). Ale lze jej i navýšit, například v případě japonského jazyka lze uplatnit tlumočení asijského jazyka, za který je odměna navýšena o 10 % (§ 7 odst. 1 písm. b). Jenže právě při určování této odměny nastává problém, který spočívá v tom, že o přiznané výši odměny rozhoduje například soud (zadavatel), pro který se tlumočí/překládá, ten rozhodne, jak byl tlumočnický / překladatelský úkon náročný, podle toho přizná odměnu tlumočnickovi (§ 8). Je to tedy velmi subjektivní, jelikož soud nemá znalosti tlumočeného / překládaného jazyka, a tak nemůže být schopen určit, zda má být tlumočnickovi odměna dle jednotlivých ustanovení navýšena či snížena. To popisuje i Mašarák ve svém příspěvku na stránkách České justice.⁴²

⁴⁰ Tamtéž. s. 6.

⁴¹ Kancelář veřejného ochránce práv. *Soudních tlumočnicků, překladatelů a znalců ubývá, jejich odměna je nedostatečná* [online]. 2020 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.ochrance.cz/aktualne/soudnich-tlumocniku-prekladatelu-a-znalcu-ubyva-jejich-odmena-je-nedostatecna/>.

⁴² Mašarák, Pavel. Nová úprava soudního tlumočnictví. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2022-03-17].

Tlumočníci nejvíce kritizují právě tuto nízkou odměnu, která neodpovídá jejich profesnímu vyřízení. Pokud chce Ministerstvo spravedlnosti do řad tlumočnicků přitáhnout více nových odborníků a mít i více tlumočnicků pro vzácné jazyky,⁴³ je jedinou možností, jak tyto odborníky neodradit od toho, aby práci pro stát vykonávali právě vyšší odměna za státní zakázky.

Mašarák se k otázce vzácných jazyků dále vyjadřuje tak, že tlumočnick takového jazyka nebude mít o práci pro stát velký zájem.⁴⁴ Tento malý zájem je z důvodu, že by mu hrozilo, že by kvůli státní zakázce⁴⁵ musel zrušit zakázku ze soukromé oblasti, ve které je odměna daleko vyšší než u státní zakázky. Proto se tlumočnick na „volné noze“ nebude zajímat o soudní tlumočení, ve kterém by musel podstoupit (již v kapitole Požadavky na vzdělání tlumočnicků podle zákona č. 354/2019 Sb.) zmiňované nákladné vzdělání, projít náročnou vstupní zkouškou, zapisovat spoustu údajů do evidence úkonů, a to při odměně v maximální výši 450 Kč za hodinu tlumočení či normostranu. V soukromém sektoru jsou totiž částky za tlumočnické či překladatelské úkony několikrát vyšší. Tlumočnick má u takových zakázek také možnost si zakázky vybírat a případně je odmítnout bez větších problémů. U státních zakázek musí mít k odmítnutí pádný důvod (zákon č. 354/2019 Sb., § 19). Lze se tedy domnívat, že tlumočnick dá přednost práci v soukromém sektoru, ve kterém jsou odměny daleko vyšší a nemá takové množství povinností jako v případě státních zakázek. Také požadavky na uchazeče, který se chce stát soudním tlumočnickem, jsou kladeny velmi vysoko, a to hlavně ve vzdělání a praxi, což je pochopitelné. Pakliže má stát opravdu o tyto profesionály zájem, měl by jim nabídnout vyšší odměnu za tuto činnost, jelikož výše odměny je dle dostupných materiálů tím největším problémem v otázce atraktivity soudního tlumočení v ČR.

2.4 Profesionální uskupení v ČR

Tlumočnick v ČR si může vybrat z několika profesionálních uskupení, jichž může být členem. Pokud se tlumočnick rozhodne, že bude členem několika uskupení najednou, nepředstavuje to problém. Některá profesionální uskupení mají však stanoveny podmínky, jež musí tlumočnick splňovat, aby mu bylo umožněno vstoupit do jejich řad.

Nejnámější celosvětovou organizací pro tlumočnicky je pravděpodobně Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků AIIC, která byla založena v roce 1953. Organizace

⁴³ Cizí jazyk, jehož zastoupení v zakázkách v soudním tlumočení je minimální, například jazyk korejský, barmský či japonský.

⁴⁴ Mašarák, Pavel. Nová úprava soudního tlumočnictví. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2022-03-17].

⁴⁵ Která může přijít v jakoukoli dobu, například předvoláním k výpovědi osoby na policii.

sdužuje především konferenční tlumočníky a poskytuje jim cenné informace a zakázky v oboru. Počet členů této organizace se pohybuje okolo tří tisíc a jsou z více než sta zemí světa.⁴⁶

Další neméně známou organizací je česká JTP, pro vstup do této organizace je nutné zaplatit členský poplatek, který následně umožní žadateli přístup k informacím z oboru tlumočení a překladu. JTP také vydává vlastní časopis ToP a členský Zpravodaj, v těchto periodických informuje o dění ve světě i ČR v oblasti tlumočení a překladu. JTP podporuje své členy například tím, že profesionálním tlumočnickům i překladatelům poskytují cestovní stipendia na mezinárodní konference.⁴⁷

V ČR je pravděpodobně nejdůležitější profesní uskupení pro soudní tlumočníky KST ČR. KST ČR sdružuje pouze soudní tlumočníky, kteří o to požádají a jsou zapsáni v evidenci soudních tlumočnicků Ministerstva spravedlnosti ČR⁴⁸. Toto profesní uskupení pořádá mnoho školení, workshopů, terminologické semináře, ale i různé společenské a kulturní akce, a to nejen pro své členy, ale některé i pro veřejnost.⁴⁹ Hlavním úkolem, který KST ČR proklamuje, je „*prosazovat a obhajovat profesní, pracovní právní a sociální zájmy svých členů*“.⁵⁰

KST ČR vydává také svůj vlastní časopis, ve kterém informuje o různých novinkách v oblasti soudního tlumočení a překladu. Organizace má rovněž vlastní etický kodex, kterému se věnuji v následující kapitole.

2.5 Etický kodex soudního tlumočení ČR

Etické kodexy tlumočnicků existují téměř ve všech zemích. Tyto kodexy se však mohou nepatrně lišit, ale ve výsledku jsou si v nejdůležitějších bodech podobné. Pro soudní tlumočníky jsou nejdůležitější ty body, které se týkají nestrannosti a kvality tlumočení, v jiném tlumočnickém odvětví, jako je například komunitní, nejsou podmínky k výkonu činnosti tak náročné. Komunitní tlumočníci mohou během tlumočení některé

⁴⁶ THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF CONFERENCE INTERPRETERS (AIIC). *AIIC Explained* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://aiic.org/site/world/about/explained>.

⁴⁷ Jednota tlumočnicků a překladatelů. *Naše poslání* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.jtpunion.org/nase-poslani/>.

⁴⁸ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Evidence znalců a tlumočnicků* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky. 2022 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: [http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$\\$SearchForm?OpenForm&Seq=2](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$$SearchForm?OpenForm&Seq=2).

⁴⁹ Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *KST ČR* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.kstcr.cz/cz/kst-cr>.

⁵⁰ Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *Stanovy Komory soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s.* [online]. 2021 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://static.kstcr.cz/data/uploaded/jcqbmx2r00ecojnugegvpqgp76q72/stanovy-2021-schvalene-25-09-21.pdf>. s.1.

pasáže zcela vypustit, pokud nejsou podle jejich uvážení důležité. V soudním tlumočení si tlumočnické ze své pozice nemůže dovolit vypustit některou z informací na základě své domněnky, a to z důvodu, že se může jednat o zásadní informaci, kterou zadavatel potřebuje znát.

Každý tlumočnick, pokud je členem KST ČR, by měl dodržovat všech 19 bodů etického kodexu této profesní organizace.⁵¹ Cílem kodexu soudních tlumočnicků je zajistit především férové, nestranné a kvalitní tlumočnické výkony, ale také chránit tlumočnicka při plnění zakázky.

Současné znění etického kodexu KST ČR bylo schváleno v roce 2015.⁵² Obsahuje instrukce, povinnosti a doporučení, které by měl tlumočnick dodržovat, ctít a konat. Jedná se například o to, že by měl být adekvátně oblečen, být připraven na samotné tlumočení, a to tím způsobem, že si projde veškerou náležitou dokumentaci týkající se soudního řízení. Dále by měl také zvážít své schopnosti, a pokud se profesně necítí na splnění zakázky, měl by o tom informovat příslušné osoby. Mimo jiné se lze v kodexu dočíst, že by tlumočnick neměl své služby nabízet pod tržní cenou, tím tak nekale přebírat zakázky svých kolegů, jak se uvádí v bodě 15 tohoto etického kodexu. Lze tedy předpokládat, že zejména v otázkách cen za zakázky budou tlumočnicki, kteří jsou členy KST ČR, svým kolegům otevřeni ohledně svých sazeb za tlumočnický a překladatelský úkon, a to u soukromých zakázek. U státních zakázek jsou ceny nastavené vyhláškou č. 507/2020 Sb. Níže shrnuji jednotlivé body kodexu, jímž se řídí členové KST ČR. Kodex v celém znění je uveden v Příloze č. 1.

1. Soudní tlumočnick by měl hledět na počet zakázek, které přijímá, neměl by si jich brát mnoho a měl by rovněž hledět na odbornosti těchto zakázek, aby je mohl všechny splnit v nejlepší možné kvalitě. V případě nemožnosti zakázku splnit musí informovat o této skutečnosti zadavatele a domluvit s ním další postup, jako je změna termínu, případně náhradní tlumočnick a jiné.
2. Soudní tlumočnick musí vždy vykonávat zakázky osobně.
3. Soudní tlumočnick vykonává svou činnost v nejvyšší kvalitě, aby výsledné tlumočení nebo výsledný překlad odpovídaly tlumočenému projevu / překládanému textu.

⁵¹ Pro tlumočnicki není povinností být členem této profesní organizace, ale být členem může přinést spoustu výhod, například více kontaktů a tím i více zakázek.

⁵² Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *Etický kodex*. [online]. 2015 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: <https://www.kstcr.cz/cz/kst-cr-eticky-kodex>.

4. Soudní tlumočník nechodí pozdě, na zakázky dojde vždy s časovou rezervou.
5. Soudní tlumočník nesmí vykonávat tlumočnickou činnost nebo překládat texty z jazyků, k jejichž tlumočení nemá oprávnění.
6. Aby soudní tlumočník podal kvalitní výkon, musí se na danou zakázku adekvátně připravit. To zahrnuje prostudování všech spisů, jež se zakázky týkají, mimo to i konzultace s odborníky.
7. Soudní tlumočník vykonává tlumočnický akt tak, aby byl přesným ekvivalentem tlumočeného jazyka.
8. Tlumočník je povinen se osoby, které tlumočí, dotazovat, zda tlumočenému projevu rozumí, v případě, že ne, je na zadavateli, aby případné body vysvětlil.
9. Soudní tlumočník je za každých okolností nestranný a nezávislý.
10. Soudní tlumočník chodí vhodně ošacen, jakékoli výstřední doplňky jsou nepřijatelné, rovněž nesmí zasahovat svými myšlenkami či přerušovat projev. Má však u konsektivního tlumočení právo na kratší úseky promluv, které se mu lépe tlumočí.
11. Soudní tlumočník je vázán mlčenlivostí, o okolnostech jednotlivých řízení s nikým nemluví.
12. Dokumenty, které dostal soudní tlumočník za účelem překladu, musí udržovat v pořádku, nesmí je ztratit a nesmí s nimi manipulovat nikdo jiný než zadavatelem zvolený soudní tlumočník.
13. Překládaný text by neměl obsahovat gramatické a jiné chyby, měl by mít „vzornou úpravu“, být srozumitelný a měl by také obsahovat adekvátní terminologii.
14. Soudní tlumočník je povinen zadavatele upozornit, pokud nalezne ve výchozím textu chyby. Nesmí je sám opravovat.
15. Soudní tlumočník nevyužívá nekalých praktik pro získání klientely, například nenabízí násobně nižší ceny za provedení úkonu a jiné.
16. Soudní tlumočník v případě sazeb za své služby postupuje na základě obvyklých sazeb, v případě účtování odměny dle vyhlášky postupuje podle ní.
17. Soudní tlumočník se snaží být informovaný, má přehled o společenském dění a neustále zvyšuje svou kvalifikaci.

18. KST ČR řeší jen stížnosti, jež se týkají jejích členů, soudní tlumočnick, který čelí stížnosti, má právo se vyjádřit.

19. Práva soudního tlumočnicka:

- vytvoření podmínek pro výkon své činnosti (např. seznámení se spisy);
- pokud jeho kompetence nestačí, má právo požádat o přidělení konzultanta;
- pokud zadavatel žádost odmítne, soudní tlumočnick není povinen zakázku splnit;
- včasné hrazení odměn soudnímu tlumočnickovi.

Nutno dodat, že tento etický kodex je závazný jen pro členy KST ČR, pro ostatní neregistrované tlumočnicky závazný není. I tak lze předpokládat, že jej ostatní tlumočnicki dodržují, jelikož shrnuje ty nejdůležitější zásady, jež by měly být dodržovány bez ohledu na příslušnost k profesní organizaci.

Mimo tohoto kodexu se soudní tlumočnick také slovně zavazuje k plnění této profese během svého jmenování po úspěšném složení vstupní zkoušky k činnosti soudního tlumočnicka. Tento slib je ustanoven v zákonu č. 354/2019 Sb., podle § 7 odst. 2 zní slib pro tlumočnicka: „*Slibuji, že při své tlumočnické činnosti budu dodržovat právní předpisy, že tlumočnickou činnost budu vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávisle a nestranně, že budu plně využívat všech svých znalostí a dbát o jejich rozvoj a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu tlumočnické činnosti dozvěděl.*“

Jelikož je profese soudního tlumočnicka rozdělena na dvě oblasti, tj. na soudního tlumočnicka a soudního překladatele, tak i v případě překladatele je třeba skládat slib podle zákona č. 354/2019 Sb., § 7 odst. 3, který zní: „*Slibuji, že při své překladatelské činnosti budu dodržovat právní předpisy, že překladatelskou činnost budu vykonávat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nezávisle a nestranně, že budu plně využívat všech svých znalostí a dbát o jejich rozvoj a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu překladatelské činnosti dozvěděl.*“⁵³

Sliby tlumočnicka a překladatele v sobě zahrnují některé ze zásad, které uvádí ve svém etickém kodexu i KST ČR – tyto zásady se navzájem doplňují. Oproti kodexu, který platí pouze pro členy KST ČR a je tedy závazný jen pro tyto členy. Tlumočnický / překladatelský slib je dle zákona č. 354/2019 Sb. závazný pro všechny

⁵³ Předchozí zákon č. 36/1967 Sb. obsahoval ustanovení, v němž byl slib tlumočnicka, překladatele, ale i znalce stejný, ten zněl podle § 6 odst. 2 takto: „*Slibuji, že při své znalecké (tlumočnické) činnosti budu přesně dodržovat právní předpisy, že znaleckou (tlumočnickou) činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké (tlumočnické) činnosti dozvěděl.*“

soudní tlumočníky. Pokud však porovnáme slib tlumočníka a překladatele podle zákona č. 354/2019 Sb. a předchozího zákona č. 36/1967 Sb., je zde nepatrný rozdíl v tom, že současný zákon ukládá tímto slibem tlumočnickovi povinnost rozvíjet své vzdělání a znalosti, předchozí slib takovou povinnost neukládal. Ministerstvo spravedlnosti tedy v současnosti více dbá na to, aby se jmenovaní tlumočníci nadále vzdělávali, tak si rozšiřovali svou odbornost.

Na tomto místě je také příhodné zmínit takzvané „tlumočnické desatero“, jež uvádí Müglová.^{54, 55} Tlumočnické desatero by měl mít každý tlumočnick na paměti při každé své zakázce, jelikož dodržování těchto deseti bodů mu může pomoci i s obtížnými situacemi v tlumočení. V některých bodech se shoduje s etickým kodexem tlumočnicků KST ČR. Ve zkratce je to těchto deset bodů.

1. Nenechat se odradit zadavatelem.
2. Nepodceňovat zadanou zakázku.
3. Být obeznámen s děním/událostmi ve společnosti.
4. Dodržovat správná oslovení, připravit si správné názvy institucí a jména.
5. Využívat všech jazykových i nejazykových ilokučních metod.
6. Mít vždy připraveno několik synonym.
7. Budovat si slovníky.
8. Zvládat tlumočnický zápis – stručně a jasně.
9. Výpověď vždy řádně ukončit, nenechávat neuzavřené souvětí.
10. Zbytečně neupozorňovat na své chyby.

Kromě bodů 1., 2. a 3. jsou tyto zásady zaměřeny konkrétněji na osobu tlumočnicka a na to, jak by měl u každé tlumočnické zakázky postupovat. Oproti etickému kodexu KST ČR se „desatero“ více zaměřuje na praktické uplatnění v jednotlivých zakázkách tlumočnicka. Lze je uplatnit jak u tlumočnicků soudních, tak i komunitních či jiných, a to bez ohledu na zaměření. Obecně však platí, že kodex KST ČR a jiná pravidla profesních uskupení se v leccem shodují, a proto je jejich uplatňování široké a není nikterak problematické.

⁵⁴ MÜGLOVÁ, s. 204.

⁵⁵ Profesorka Müglová je jednou ze zakladatelek translatologických studijních programů na Slovenku. Zabývá se teoretickými, didaktickými a dalšími aspekty tlumočení.

3. Soudní tlumočnick v japonské legislativě

Legislativa, která by jasně stanovovala přesné požadavky na vzdělání či povinnosti a práva plynoucí z povahy profese soudního tlumočnicka, v Japonsku chybí. Cílem této kapitoly bude, podobně jako v kapitole Soudní tlumočnick v české legislativě, představit, jakým způsobem jsou japonští soudní tlumočnicki přijímáni státem na základě jejich vzdělání a jaké povinnosti a práva mají. Legislativa upravující jejich činnost sice v Japonsku není, ale i přesto lze v legislativě najít ustanovení, které se jejich povolání týkají. Jedná se ale spíše o ustanovení o tomto povolání v různých právních oblastech, jako je trestní či občanské.

Stejně jako v případě české legislativy lze i v japonské legislativě nalézt zákon, který stanovuje právo na tlumočnicka. To je uvedeno v trestním řádu v kapitole 13, Tlumočení a překlad.⁵⁶ Zákon uvádí, že tlumočnick musí tlumočit promluvu osoby, která neovládá japonský jazyk dle článku 175. V případě, že je potřeba přeložit text, který není v japonštině, může tak být učiněno, a to podle článku 177.⁵⁷

K soudnímu tlumočnickovi v japonské perspektivě se přistupuje jinak než v případě soudního tlumočnicka v českém prostředí. V japonském kontextu je soudní tlumočnick často zmiňován v kontextu s trestním řízením, případně občanskoprávními věcmi, ale lze předpokládat, že je jeho služeb využíváno i v jiných situacích, ke kterým je předvolán.⁵⁸ To je také možné vyčíst ze stránek Nejvyššího soudu Japonska⁵⁹, na kterých popisují úlohu tlumočnicka následovně: „Podle zákona se u soudu používá japonský jazyk (Zákon o soudech, § 74), ale na druhou stranu společně s internacionalizací aktivit společnosti a ekonomiky roste počet cizinců, kteří se účastní soudního řízení. V takových případech je potřeba tlumočnicků, kteří budou tlumočit to, co je u soudu řečeno, aby se cizinec mohl zapojit do soudního procesu.“⁶⁰ V této části se píše o tlumočnickovi, ale neobsahuje informaci, že by se jednalo přímo o soudního tlumočnicka. Je tedy možné, že v případě, kdy je potřeba tlumočnick jazyka, pro který nemá soud svého vlastního tlumočnicka, může daný soud oslovit i tlumočnicka mimo soudní prostředí.

⁵⁶ e-Gov Hórei kensaku. *Keidži sošóhó* [Trestní řád] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=323AC0000000131_20200401_501AC0000000063.

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ O jiných řízeních se nepodařilo najít žádné bližší informace.

⁵⁹ *Saikó saibanšo džimu sókjoku keidži kjoku* 最高裁判所事務総局刑事局.

⁶⁰ Courts in Japan. *Cújakunin* [Tlumočnick] [online]. [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/saiban/zinbutu/tuyakunin/index.html>.

Další zmínka na stránkách Nejvyššího soudu Japonska nabízí informace o náboru soudního tlumočnicka, ve kterých se taktéž zmiňuje, že tlumočnick pracuje u soudu ve věcech trestních.⁶¹ JLIA⁶² však na svých stránkách uvádí, že jejich soudní tlumočnicki pomáhají nejen ve věcech trestních, ale i v ostatních věcech, ve kterých je zapotřebí soudního tlumočnicka. JLIA uvádí například občanskoprávní věci, účast při schůzce s obhájcem nebo v jiných soudních záležitostech.⁶³ Z výše uvedeného lze tedy předpokládat, že tlumočnicki podávají výkon převážně u soudních procesů trestních.

V rámci svého bádání jsem se pokoušel nalézt informaci o aktuálním přesném počtu tlumočnicků v Japonsku, ale neúspěšně. Seznam soudních tlumočnicků v Japonsku není veřejný, a z toho důvodu k němu může přistupovat jen soud či jiný orgán moci. Ten je znám pod názvem „seznam kandidátů na tlumočnicka“.^{64, 65}

Nicméně se mi na základě údajů uvedených v oficiálních příručkách uveřejněných na stránkách Nejvyššího soudu Japonska podařilo zjistit alespoň přibližný počet tlumočnicků za každý rok od roku 2016 až do roku 2019. K roku 2016 byl jejich počet 3 840,⁶⁶ k roku 2017 jich bylo 3 823,⁶⁷ v roce 2018 odpovídal počtu 3 788⁶⁸ a v roce 2019 jich bylo 3 586⁶⁹. Jaké jazyky to jsou, není však specifikováno, pouze se na dalších stránkách můžeme dočíst, které jazyky patří mezi nejvíce tlumočené. Nejčastěji tlumočenými jazyky jsou čínština (v roce 2016 tvořilo 32,6 %⁷⁰ a v roce 2019 to bylo

⁶¹ Courts in Japan. *Cújakunin kóhoša bošú no go an'nai* [Průvodce náboru kandidáta na tlumočnicka] [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/niiigata/about/osirase/tuyakukoho/index.html>.

⁶² *Nihon hótei cújakuši rengó-kai* 日本法廷通訳士連合会.

⁶³ Nippon šihó cújakuši rengókai. *Šihó cújaku jósei kóza* [Kurzy soudního tlumočnicka] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/course/>.

⁶⁴ *Cújakunin kóhoša meibo* 通訳人候補者名簿.

⁶⁵ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2017 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file4/h30.1ban-gozonji.pdf>. s. 5.

⁶⁶ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. s. 2.

⁶⁷ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2017 [cit. 2021-12-10]. s. 2.

⁶⁸ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2018 [cit. 2021-12-10]. s. 2.

⁶⁹ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2019 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file5/R2.1ban-gozonji.pdf>. s. 2.

⁷⁰ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. s. 4.

32 %⁷¹ z celkového tlumočení) a vietnamština (v roce 2016 tvořilo 18 %⁷² a v roce 2019 to bylo 26,7 %⁷³).

3.1 Požadavky na vzdělání soudních tlumočnicků v Japonsku

Požadavky na vzdělání soudních tlumočnicků v Japonsku nejsou legislativně nijak stanoveny. Uchazečem o zapsání do seznamu kandidátů na tlumočnicka se může stát každá osoba, která má dostatečné znalosti cizího jazyka a nastuduje si průběh trestního řízení z doporučené příručky.⁷⁴ Během přijímacího řízení taktéž neprobíhá vstupní zkouška, která by testovala znalost tlumočeného jazyka ani znalost práva, ale existuje jiný zavedený postup, který popisují níže.

Dle aktuálně platných pravidel, které jsou uveřejněny na stránkách Nejvyššího soudu je třeba absolvovat pohovor a pakliže uchazeč uspěje je zapsán do soudního seznamu jako kandidát na tlumočnicka. V případě, že je potřeba k nějakému případu tlumočnick, soud jednoduše jednoho z tlumočnicků vybere z tohoto seznamu.⁷⁵ Nicméně v příručce vydané Nejvyšším soudem Japonska se také píše, že uchazeč se musí nejprve účastnit soudního jednání jako pozorovatel.⁷⁶ Po tomto soudním jednání, pokud má stále zájem se stát soudním tlumočnickem, musí předložit potřebné dokumenty na místní soud. Následně je pozván na pohovor. Lze se domnívat, že se uchazeč o zapsání do seznamu kandidátů na tlumočnicka seznamuje s prací, kterou by vykonával, soud si zároveň ověřuje, zda má daná osoba předpoklady na to se stát soudním tlumočnickem.

Výše popsaný postup se používá při přijímání soudních tlumočnicků v Japonsku. Požadavky na vzdělání, pokud jsou tedy nějaké stanovené, nejsou veřejné, jsou součástí přijímacího řízení a o jejich splnění rozhoduje sám soud. Domnívám se však, že na základě tohoto postupu přijímání soudních tlumočnicků musí mezi jednotlivými tlumočnickými vznikat velké znalostní rozdíly, a to jak v oblasti práva, tak v oblasti tlumočeného jazyka. Z nastudovaných materiálů se jeví, že se během pohovoru netestuje

⁷¹ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2019 [cit. 2021-12-10]. s. 4.

⁷² Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. s. 4.

⁷³ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2019 [cit. 2021-12-10]. s. 4.

⁷⁴ Courts in Japan. *Cújakunin kóhoša bošú no go an'nai* [Průvodce náboru kandidáta na tlumočnicka] [online]. [cit. 2022-03-25].

⁷⁵ Courts in Japan. *Cújakunin kóhoša bošú no go an'nai* [Průvodce náboru kandidáta na tlumočnicka] [online]. [cit. 2022-03-25].

⁷⁶ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. s. 5.

znalost cizího jazyka, pro který se chce nechat uchazeč zapsat. V případě znalostí práva se musí tlumočníci vzdělávat samostudiem, jak se píše i na stránkách Nejvyššího soudu Japonska, na kterých uchazečům doporučují nastudovat si „Příručku soudního tlumočnicka“^{77, 78}. Obsahuje především právnícké odborné termíny, které by měl každý tlumočnick znát, dále také popisuje, jak probíhá soudní řízení v cizím jazyce.⁷⁹ Případně je možnost se účastnit různých školení, které představuji níže.

Soudy jsou si vědomé, že znalosti tlumočnicků mohou být rozdílné, proto podle zkušeností a jiných soudy stanovených parametrů pořádají školení pro tlumočnický. V příručce vydané Nejvyšším soudem Japonska se píše o několika školení pro tlumočnický.⁸⁰ Pro úplné začátečnický, kteří nemají žádné zkušenosti se soudním tlumočením, se pořádá školení s názvem „Základní školení soudního tlumočením“⁸¹. Tlumočnický, kteří již nějaké zkušenosti se soudním tlumočením mají, se mohou účastnit školení s názvem „Seminář soudního tlumočením“⁸². Existuje také školení pro ty, kdo mají větší zkušenosti se soudním tlumočením či chtějí navázat na předchozí „Seminář soudního tlumočením“, pro ně je pořádáno školení „Navazující seminář soudního tlumočením“⁸³. Těchto kurzů se mohou tlumočnický zúčastnit podle jejich zkušeností. Je tedy na tlumočnických samotných, aby se těchto kurzů a školení účastnili sami a tím si tak zajistili potřebné znalosti. Existují i veřejné kurzy, kterými mohou tlumočnický projít po zaplacení kurzovného. Níže uvádím kurzy pro soudní tlumočnický nabízené profesním uskupením JLIA.

Profesní uskupením často poskytují různá školení a výhody pro své členy, profesní uskupením JLIA nabízí mnoho kurzů zaměřených na soudní tlumočením, které jsou přístupné všem po zaplacení kurzovného. Tyto kurzy lze rozdělit do několika skupin. První skupinou jsou kurzy, jež mají za cíl pomoci soudním tlumočnickům v případech, kdy musí jednat s obhájci. Druhou skupinou jsou kurzy, které nabízejí zájemcům informace z trestní oblasti, obsahují informace potřebné k tomu, jak vést soudní spory v případě

⁷⁷ *Hótei cújaku handobukku* 法廷通訳ハンドブック.

⁷⁸ Courts in Japan. *Cújakunin kóhoša bošú no go an'nai* [Průvodce náboru kandidáta na tlumočnický] [online]. [cit. 2022-03-25].

⁷⁹ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočením] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. s. 2.

⁸⁰ Tamtéž. s. 5.

⁸¹ *Hótei cújaku kiso kenšú* 法廷通訳基礎研修.

⁸² *Hótei cújaku seminá* 法廷通訳セミナー.

⁸³ *Hótei cújaku foróappu seminá* 法廷通訳フォローアップセミナー.

jejich zamítnutí nebo také jak postupovat v případech mladistvých a další. Třetí skupinu kurzů jsou kurzy, jež uchazečům umožní získat znalosti v oblasti občanskoprávních věcí.⁸⁴ Jedná se však o kurzy a školení, jež nejsou povinné, uvádím je jako jinou příležitost k nabízeným kurzům soudů. Kurzy nabízené profesním uskupením JLIA mohou v některých ohledech doplnit znalosti, které se nepodařilo získat nebo nebyly zmíněny na kurzech nabízených soudem.

Výše popisovaný způsob, jak se stát soudním tlumočnickem s ohledem na požadavky na vzdělání je jediným požadavkem, který se mi podařilo nalézt. Tlumočnick se tedy může stát soudním tlumočnickem po absolvování pohovoru a po něm je nutné si dále nastudovat potřebné informace o průběhu soudních procesů. Konkrétní požadavky na vzdělání, které jsou na tlumočnický kladený nejsou veřejné.

3.2 Povinnosti a práva soudních tlumočnicků v Japonsku

Povinnosti a práva nejsou součástí žádné konkrétní legislativy, která by upravovala činnost soudního tlumočnicka v Japonsku. V japonské legislativě lze však i přesto najít několik odkazů týkajících se soudního tlumočení, nicméně nejsou z velké části relevantní k potřebám této práce. Jednotlivé odkazy v legislativě řeší například to, jak se zachovat v případě, že je tlumočnick, znalec či jiná osoba vystavena nějaké nebezpečné situaci jako je vyhrožování a podobně. Japonská legislativa však nebere v potaz konkrétní práva a povinnosti tlumočnicka ve vztahu tlumočnickému / překladatelskému úkonu.

Ustanovení, která se týkají této kapitoly lze najít v trestním řádu.⁸⁵ V něm je v sekci 13 (tlumočení a překlad) § 178, uvedeno, že ustanovení, která jsou obsažena v předchozí sekci 12 (znalecká činnost), se aplikují obdobně i na tlumočení a překlady. V takovém případě má soud oprávnění zkušené a vzdělané osobě uložit, aby provedl znalecký / tlumočnický / překladatelský úkon na nařízení soudu dle § 165 ve spojení s ustanovením § 178. Tlumočnick i překladatel je stejně jako v českém prostředí povinen složit slib podle ustanovení § 166 ve spojení s ustanovením § 178. Samotná sekce 12 obsahuje několik dalších ustanovení týkajících se tlumočení/překlady, ale pouze dvě zmíněná ustanovení § 165 a § 166 jsou vhodná pro potřeby této kapitoly. Tato ustanovení obsahují pravomoc soudu uložit tlumočnickovi/překladateli vykonat překladatelský či tlumočnický úkon. Podstatnější je povinnost tlumočnicka/překladatele složit přísahu, ten

⁸⁴ Nippon šihó cújakuši rengókai. *Šihó cújaku jósei kóza* [Kurzy soudního tlumočnicka] [online]. [cit. 2022-03-19].

⁸⁵ e-Gov Hórei kensaku. *Keidži sošóhó* [Trestní řád] [online]. [cit. 2022-03-19].

je v české legislativě pro tlumočnicka taktéž zakotven. V Japonsku se mi znění slibu však nalézt nepodařilo.

V případě, že to vyšetřování trestného činu vyžaduje, může státní zástupce, justiční policie či jiný úředník požádat o přizvání tlumočnicka, aby podal tlumočnický či překladatelský úkon dle § 223.

Pokud dojde k tomu, že by byl nějak ohrožen život tlumočnicka, znalce či jiné osoby, může soud omezit vyslychání v konkrétní věci, jak stanovuje § 295.

Soud nařizuje tlumočnickům hradit pokuty a náhrady dle § 429 odst. 4. Toto jsou jediné ustanovení v trestním řádu o tlumočnicích a zároveň poslední ustanovení, které se týkají povinností a práv tlumočnicků. V trestním řádu jsou obsažena ustanovení týkající se povinností, které tlumočnicki mají a musí dodržovat, o jejich právech tu však není uvedeno téměř nic.

Další ustanovení o soudním tlumočení lze najít například v zákonu o nákladech, v občanskoprávních řízeních⁸⁶.⁸⁷ V této části zákona jsem našel tyto následující ustanovení, která se týkají povinností a práv tlumočnicka.

První ustanovení je Žádost o úhradu cestovních výloh svědků a jiných v sekci 3, § 18 odst. 1 až 3.⁸⁸ Svědci, znalci a tlumočnicki mohou žádat o úhradu nákladů na cestovné, denní mzdu a poplatky vynaložené za ubytování. Avšak osoby, které nevykonají úkon, pro který byly pozvány, a neuvedou ospravedlnitelný důvod, nemají nárok na tyto náhrady. Odstavec 2 uvádí, že znalec či tlumočnick je oprávněn požadovat odměnu za jím vypracovaný posudek či tlumočení, také má nárok na náklady spojené s vypracováním posudku či tlumočení. Odstavec 3 dále uvádí, že pokud byla předem vyplacena záloha svědkovi, znalci či tlumočnickovi za cestovné nebo jiné výdaje uvedené v předchozím odstavci a ten se bez ospravedlnitelného důvodu nedostaví či odmítne úkon vykonat, musí tuto částku vrátit.

Jedná se pouze o právo s úhradou nákladů spojené s výkonem tlumočnické / překladatelské činnosti. Tlumočnick, který vykoná tlumočnický / překladatelský úkon, má podle odstavce 2 právo na odměnu s tímto úkonem spojené. Nicméně jaká tato výše odměny bude, záleží na soudu, jak je uvedeno

⁸⁶ *Mindži sošó hijó nado ni kan suru hóricu* 民事訴訟費用等に関する法律.

⁸⁷ *e-Gov Hórei kensaku. Mindži sošó hijó nado ni kan suru hóricu* [Zákon o nákladech občanského soudního řízení a další] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=346AC0000000040_20201001_501AC0000000018.

⁸⁸ *Dai san šó šónin nado ni tai suru kjúfu* 第三章 証人等に対する給付.

v § 26⁸⁹. Samotná částka, kterou tlumočníci za svůj úkon obdrží, není tedy veřejná a její určení je výlučně v kompetenci soudů. Jiná ustanovení týkající se soudních tlumočnicků v občanskoprávních věcech jsem nenalezl.

Na jisté nedostatky soudního tlumočení míří i Išida, který zmiňuje, že jsou soudní tlumočníci placeni v hodinové sazbě a také, že vyplácení odměn za provedený tlumočnický a překladatelský úkon není transparentní.⁹⁰ Tento fakt potvrzuje rovněž rozhovor se zkušeným tlumočnickem, který se nachází v brožuře Nejvyššího soudu Japonska. Tento tlumočnick uvádí, že soud vyplatí odpovídající odměnu v závislosti na náročnosti, povaze a dalších faktorech.⁹¹ Není tedy příliš jasné, jaké odměny tlumočníci dostávají a zda se tyto odměny liší podle jejich zkušeností. Soud však má nejspíše zavedený postup, jak o výši odměny rozhoduje.

3.3 Profesionální uskupení a etický kodex soudního tlumočení v Japonsku

Co se týče profesionálních uskupení, jež se zabývají soudním tlumočením v Japonsku, tak tomu se věnuje především profesionální uskupení JLIA. Členem této organizace může být každý, kdo o to požádá a zaplatí poplatek. Členem může být obyčejná fyzická osoba, firma nebo také soudci a právníci. Poplatek, který tito členové odvádí se liší, ale zároveň jim poskytuje jisté výhody jako je vstup na akce JLIA, reklama pro firmy nebo také pravidelné informace z oboru.⁹²

Tato organizace na svých stránkách uvádí, že v Japonsku stále neexistuje žádný obecně uznávaný etický kodex soudních tlumočnicků. Jak dále JLIA uvádí, jistá etika v Japonsku existuje, součástí té je například mlčenlivost.⁹³ JLIA by však ráda docílila toho, aby byl zaveden etický kodex, to proto, aby každý tlumočnick věděl, jakou etiku musí dodržovat přímo soudní tlumočnicki.⁹⁴ Vytvořila proto svůj vlastní etický kodex. V následující části bude etický kodex navrhovaný JLIA podroben analýze. Celé znění kodexu se nachází v Příloze č. 2. Z velké části se shoduje s etickým kodexem KST ČR.

⁸⁹ *Kantei rjó no gaku nado* 鑑定料の額等.

⁹⁰ IšIDA, s. 176.

⁹¹ Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. s. 7–8.

⁹² Nippon šihó cújakuši rengókai. *Njúkai no go-ann'nai* [Informace o členství] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/admission/>.

⁹³ Nippon šihó cújakuši rengókai. *Šihó cújaku rinri* [Etika soudních tlumočnicků] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/ethics/>.

⁹⁴ Tamtéž.

Japonský etický kodex soudních tlumočnicků JLIA vznikl v roce 2014.⁹⁵ Níže jsou souhrnně představeny zásady, které v něm JLIA uvádí.⁹⁶ Kodex je rozdělen do pěti částí.

První část má devět bodů, které obsahují základní etiku soudního tlumočnicka. Jedná se o to, aby tlumočnick své povinnosti plnil řádně, přičemž projev, který tlumočí, musí být přesný a správný. V první části je dále stanoveno, že by se soudní tlumočnick měl vzdělávat v oblasti práva, aby mohl vykonávat funkci bez obtíží. Stejně jako v případě soudních tlumočnicků v ČR, tak i v Japonsku se v kodexu požaduje, aby soudní tlumočnick zachovával vůči svému zadavateli nestrannost a neutralitu. S tím souvisí i to, že by se měl věnovat tlumočení a nikomu nesdělovat své rady či nápady a neměl by též s nikým hovořit o samotné zakázce, kterou vykonal či vykoná.

Druhá část stanovuje etiku ve vztahu k samotnému zadavateli a obsahuje tři body. Jejich cílem je především zabránit střetu zájmů mezi zadavatelem a tlumočnickem. Nesmí mít mezi sebou žádný zvláštní vztah a ani si mezi sebou půjčovat či poskytovat finanční prostředky.

V části třetí je uvedena etika ve vztahu k soudnímu orgánu a obsahuje čtyři body. Tlumočnick, který tlumočí před soudem, musí tlumočit veškeré výpovědi věrně a bez prodlení. Zároveň musí ctít a dodržovat pravomoci soudu, které nesmí nijak narušovat.

Část čtvrtá obsahuje ustanovení k etice v trestních řízeních a je složena ze sedmi bodů. Tlumočnick musí chránit lidská práva všech zúčastněných, především obviněných. Také by měl myslet na náročnost trestních řízení a podle toho se na tato řízení připravovat. Navíc by neměl nijak zasahovat do důkazů, aby je neponičil. Soud, který jmenoval tlumočnicka, vyplatí tlumočnickovi odměnu za jeho výkon, ale tlumočnick nesmí přijmout žádnou odměnu od jiné ze zúčastněných stran.

Poslední pátá část stanovuje etiku ve vztahu k občanskoprávní věci a obsahuje dva body ve znění, že tlumočnick nesmí jednat se stranou, která není jeho zadavatelem.

Tento etický kodex profesního uskupení JLIA je nepatrně propracovanější než ten, který je používán v českém prostředí v případě KST ČR. Je především více zaměřený na ochranu osoby tlumočnicka, ale i zadavatele, lépe tak reflektuje potřebné formality. Lze si také všimnout, že etický kodex JLIA ve větší míře ukládá povinnosti a zákazy. Etický kodex KST ČR je v tomto směru benevolentnější, sice ukládá různé povinnosti, ale jsou

⁹⁵ *Šihó cújakunin rinri kitei* 司法通訳人倫理規程.

⁹⁶ Nippon šihó cújakuši rengókai. *Šihó cújaku-nin rinri kitei* [Etický kodex soudního tlumočnicka] [online]. [cit. 2021-12-17] Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/wp-content/uploads/2016/04/shihoutsuuyakurinri1.0020140715.pdf>.

v něm uvedena i práva, která tlumočnickovi má. Kodex KST ČR umožňuje tlumočnickovi v případě, kdy nemá přístup ke složkám o případu, případ odmítnout. Tlumočnickovi má také možnost diskutovat o datu plnění zadané zakázky. V kodexu JLIA se nic takového neuvádí. V hlavních bodech (jako je např. neutralita a nestrannost, interpretování textu věrně a správně, aby reflektoval původní promluvu, dodržení mlčenlivosti aj.) se však s etickým kodexem KST ČR shoduje.

Lze konstatovat, že etický kodex JLIA je daleko přísnější a zaměřuje se spíše jen na tlumočení v soudních záležitostech. Důvodem je, že služeb japonského soudního tlumočnicka je využíváno především v trestních řízeních. Kodex KST ČR je sepsán tak, aby jeho využití bylo všeobecné, tedy nejen v soudních záležitostech, ale také u jiných druhů zakázek. JLIA svůj kodex koncipovala tak, aby podle jednotlivých částí odpovídal různým druhům zadavatelů. V kodexu JLIA si lze všimnout, že je zde dost zmínek o finančních odměnách, které by mohl tlumočnickovi dostat od jiné osoby než od zadavatele.

4 Srovnání a diskuse

Cílem této kapitoly je srovnat ukotvení soudního tlumočení v české a v japonské legislativě na základě kapitol Soudní tlumočnick v české legislativě a Soudní tlumočnick v japonské legislativě. Smyslem není kritizovat či navrhnout doporučení pro zlepšení stávajících procesů legislativy, ale pouze shrnout a srovnat poznatky o soudním tlumočení těchto dvou zemí.

Nejprve tedy proces přijímání soudních tlumočnicků na základě požadavků na vzdělání v ČR a Japonsku. ČR má stanovené postupy zákonem č. 354/2019 Sb. Kromě absolvovaného magisterského studia musí mít uchazeč o činnost soudního tlumočnicka i minimálně 5letou tlumočnickou / překladatelskou zkušenost či jiný způsob vzdělání podle tohoto zákona. Mimo jiné je také potřeba složit vstupní zkoušku, která testuje, zda uchazeči o pozici soudního tlumočnicka mají potřebné znalosti legislativy upravující jejich povolání.

V Japonsku nejsou požadavky na vzdělání soudních tlumočnicků stanoveny. Pouze se požaduje, aby měl uchazeč o pozici soudního tlumočnicka znalost tlumočeného jazyka. Pakliže projde přijímacím řízením, které spočívá především v pohovoru u příslušného soudu, tak je mu doporučeno, aby si doplnil své právní znalosti na nabízených školení či kurzech. Tyto školení poskytnou tlumočnickovi základní znalosti jednotlivých práv, právní terminologie a průběhu soudních řízení. Jiné požadavky na tlumočnický v rámci vzdělání v Japonsku neexistují, případně nejsou veřejné.

Tlumočnicki se mohou dále vzdělávat samostudiem (například specializovanou literaturou v oblasti práva) nebo také absolvovat některá školení pořádané profesními uskupeními. Tyto kurzy nabízejí rozšíření dalších právních znalostí a případně další užitečné znalosti pro praxi v soudním tlumočení. V ČR působí profesní uskupení KST ČR, které sdružuje soudní tlumočnický a nabízí svým členům různé výhody od školení a kurzů až po různé profesní informace. V Japonsku nabízí profesní uskupení JLIA rovněž kurzy pro soudní tlumočnický.

V rámci povinností a práv bylo také představeno několik konkrétních příkladů ustanovení. ČR má ve své legislativě stanovené konkrétní požadavky a práva na soudní tlumočení. V případě jejich nesplnění jsou ustanoveny taktéž sankce. Jedno z práv, které v ČR tlumočnickovi náleží, je nárok na odměnu, jejíž výše je stanovena speciální vyhláškou č. 507/2020 Sb.

Japonští tlumočníci nemají přesně stanovené povinnosti a práva, ale v rámci trestního řádu a v občanskoprávních věcech lze nalézt ustanovení, která se jejich profesi týkají. Soudní tlumočníci nemají v legislativě oporu z důvodu chybějící legislativy soudního tlumočení, která by stanovovala a chránila jejich práva a povinnosti. Příkladem může být právo tlumočnicka na odměnu za svůj úkon, avšak výše této odměny je v Japonsku dle nastudovaných materiálů neveřejná.

Na základě poznatků získané z nastudované legislativy, odborné literatury a dalších pramenů, které upravují či analyzují práci soudního tlumočnicka, jsem přistoupil k realizaci dotazníkového šetření, jehož cílem je zmapovat aktuální situaci soudních tlumočnicků a překladatelů pro jazyk japonský v ČR. Výsledky šetření, které vychází z teoretické části, jsou prezentovány v následující kapitole.

5 Dotazníkové šetření mezi soudními tlumočníky japonského jazyka v ČR

V této kapitole prezentuji výsledky vlastního dotazníkového šetření uskutečněného mezi soudními tlumočníky a překladateli japonského jazyka v ČR. Cílem šetření bylo z různých hledisek stanovených na základě poznatků z teoretické části zmapovat aktuální situaci soudních tlumočnicků / překladatelů pro jazyk japonský v ČR. Mimo jiné bylo mým záměrem zjistit, zda a jak se promítla nová legislativa do postavení soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR.

5.1 Metodika výzkumu provedeného šetření

V rámci této diplomové práce bylo důležité zjistit a získat osobní názory soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR. K tomuto cíli bylo využito polostrukturovaného dotazníkového šetření. Vzhledem k nízkému počtu soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR je pro tyto účely vhodná kvalitativní metoda. Tato metoda umožňuje porozumět zkoumanému jevu nízké početní skupiny.

Dotazník jsem vytvořil za pomoci online elektronického nástroje Formuláře Google. Samotný dotazník je v plném znění uveden v Příloze č. 3. Obsahuje celkem čtyřicet osm otázek rozdělených do čtyř hlavních sekcí. První sekce obsahuje sedm otázek zaměřených na základních informací ohledně respondenta, jako je délka jeho praxe, jiné samostatně výdělečné činnosti a další. Druhá sekce obsahuje sedm otázek a má konkrétní cíl, tím je zjistit, jak se soudní tlumočníci japonského jazyka vzdělávají, jaké materiály a případně organizace k tomuto cíli využívají. Třetí sekce obsahuje dvacet dva otázek a dvě podsekce: Státní zakázky a Soukromé zakázky. Cílem třetí sekce je zjistit, jaké zakázky v činnosti soudního tlumočnicka japonského jazyka převládají, jaké právní věci ve skladbě jeho zakázek dominují, kdo je nejčastěji zadavatelem těchto zakázek a také jaké sazby mají tlumočníci stanovené za provedené úkony v soukromých zakázkách. Čtvrtá sekce obsahuje celkem dvanáct otázek a je zaměřena na legislativu a její příslušná ustanovení. Cílem této poslední sekce je zjistit, zda konkrétní ustanovení soudní tlumočníci japonského jazyka uplatňují v rámci státních zakázek, a zda budou v budoucnu pokračovat v této profesi.

Mezi otázkami dotazníkového šetření byly zařazeny otázky povinné i nepovinné. Povinné otázky byly zásadní pro výzkum, nepovinné otázky doplňovaly některé části u povinných otázek. Dotazník obsahuje třicet uzavřených otázek a osmnáct otázek

otevřených. Uzavřené otázky obsahovaly vždy výběr z několika možností. Tyto možnosti byly pečlivě vybrány na základě nastudované legislativy a literatury.

V rámci první, druhé, třetí a čtvrté sekce byla stanovena pro každou sekci zvlášť jedna hypotéza, a to na základě rešerše zdrojů týkající se tématu soudního tlumočení v teoretické části mé práce. Stanovené hypotézy uvádím níže.

- 1) Sekce 1 „Většina soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR vykonává profesi soudního tlumočnicka při zaměstnání či jiné samostatně výdělečné činnosti.“
- 2) Sekce 2 „Soudní tlumočníci japonského jazyka v ČR se ve velké míře vzdělávají formou samostudia právní literatury a účastní se kurzů pořádaných profesními uskupeními.“
- 3) Sekce 3 „Soudní tlumočníci japonského jazyka v ČR v rámci svých zakázek preferují zakázky soukromé / od soukromých subjektů a největším problémem pro ně bude výše vyplácené odměny u státních zakázek daná vyhláškou.“ (viz kapitola Povinnosti a práva tlumočnicků podle zákona č. 354/2019 Sb. a kapitola Nedostatky zákona č. 354/2019 Sb..)
- 4) Sekce 4 „Soudní tlumočníci japonského jazyka v ČR po změně legislativy ve velké míře uvažují o ukončení své činnosti jako soudní tlumočnick / překladatel.“

Elektronický dotazník byl všem soudním tlumočnickům japonského jazyka rozeslán prostřednictvím e-mailu dne 21. 2. 2022. K tomuto datu bylo v elektronické evidenci soudních tlumočnicků Ministerstva spravedlnosti ČR zapsáno 18 soudních tlumočnicků japonského jazyka. Dotazník byl odeslán dvakrát. Důvodem bylo, že ve stanovené lhůtě, v níž měli oslovení respondenti prostor dotazník vyplnit a která činila čtrnáct dnů (dotazník poprvé rozeslán 21. 2. 2022) se nepodařilo nasbírat dostatečný počet odpovědí. Při druhém odeslání dotazníku byl čas na vyplnění stanoven na jeden týden (dotazník podruhé rozeslán 8. 3. 2022). Druhý stanovený termín poskytl více jak polovinu zodpovězených dotazníků. Kontaktní e-mailové schránky k soudním tlumočnickům japonského jazyka jsou dohledatelné na stránkách Ministerstva spravedlnosti ve veřejné evidenci znalců a tlumočnicků.⁹⁷

⁹⁷ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Evidence znalců a tlumočnicků* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky. 2022 [cit. 2022-04-26].

5.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření

K účasti v dotazníkovém šetření bylo osloveno všech 18 soudních tlumočnicků japonského jazyka (dále jen respondenti) v ČR. Jeden z respondentů má pozastavenou činnost od roku 2021.⁹⁸ Elektronický dotazník vyplnilo celkem 10 respondentů (z celkových 17 činných tlumočnicků), což odpovídá téměř 59 % všech činných soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR. Jsem si vědom nízké vypovídající hodnoty vzhledem k počtu vyplněných dotazníků, které mohou vést ke zcela nejednoznačným interpretacím výsledků dotazníkového šetření. Také je třeba brát v úvahu i možnost, že respondenti nemuseli být při vyplňování dotazníkového šetření důslední nebo pro ně vyplnění mohlo být časově náročné. Interpretace těchto výsledků se však opírá o data získaná z teoretické části a na jejich základě jsou pak tato data prezentována.

Respondenti odpovídali převážně jen na povinné otázky, u nepovinných otázek bylo zaznamenáno nejvíce odpovědí u třetí sekce Zakázky státní a soukromé. Pokud u otázky nepovinné nebyla uvedena žádná odpověď, není součástí hodnocení tohoto šetření. Výsledky provedeného dotazníkového šetření prezentuji v souladu s jednotlivými vymezenými sekcemi v níže uvedených kapitolách (Základní informace o respondentech, Kvalifikace a profesní vzdělávání, Zakázky státní a soukromé, Legislativa 1. a Legislativa 2.). Výsledky, u kterých to jejich charakter umožňoval, jsem zpracoval formou výsečových, případně pruhových grafů.

5.2.1 Základní informace o respondentech

V této části dotazníkového šetření jsem měl za cíl zjistit základní informace o respondentech, jako je délka jejich působení v soudním tlumočení, zda je k této profesi vedl konkrétní důvod, zda tuto profesi vykonávají při jiné výdělečné činnosti či zda samotní respondenti pocítují, že jejich počet není dostatečný a také, jestli jsou členy některého z profesních uskupení.

Ze získaných dat vyplývá, že většina (6 z 10 respondentů) pracuje jako soudní tlumočnick průměrně 10 let, nikdo nepracuje v této oblasti méně než 7 let. Jeden respondent uvedl, že v této oblasti působí již 20 let. Lze říci, že se jedná o odborníky, kteří u soudního tlumočení působí mnoho let a mají za sebou jistě i mnoho zakázek. I přes malý vzorek respondentů je patrné, že nová legislativa upravující povolání soudního tlumočnicka platná od 1. 1. 2021 (viz kapitola Soudní tlumočnick v české legislativě) za

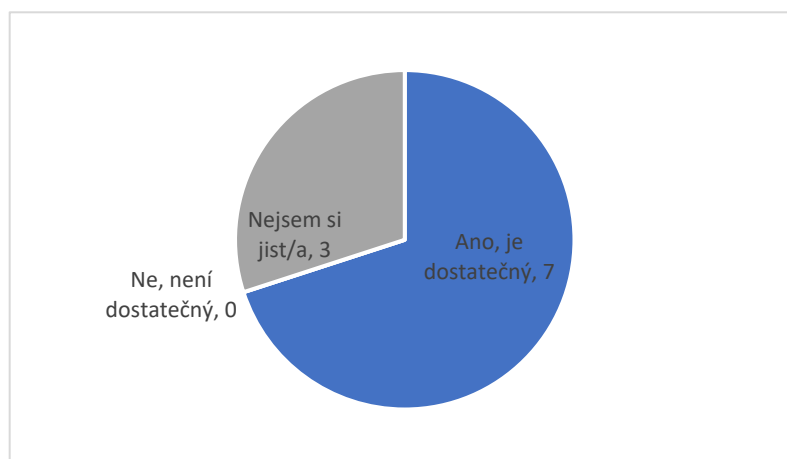
⁹⁸ Tento tlumočnick má ve veřejné evidenci znalců a tlumočnicků zapsáno, že je jeho činnost pozastavena od 27.11.2021 do 27.11.2024.

rok své platnosti nové soudní tlumočnický japonského jazyka nepřivedla, případně se neúčastnili mého dotazníkového šetření.

Následující druhá otázka měla za cíl zjistit, zda respondenti vykonávají profesi soudního tlumočnicka při zaměstnání / jiné samostatně výdělečné činnosti. V této otázce odpověděli všichni respondenti stejně a to, že vykonávají i jiné zaměstnání / jinou výdělečnou činnost. Nelze bez dalšího výzkumu určit konkrétní faktor, blíže se zakázkám státním a soukromým věnuji v jiné části dotazníku (Část dotazníku 77).

K této otázce byla položena nepovinná doplňující otázka, která zjišťovala, co konkrétně respondenty k tlumočení japonského jazyka přivedlo. Odpověď na tuto nepovinnou otázku poskytli čtyři respondenti, jejich důvody lze shrnout následovně – chtěli sbírat další zkušenosti, další příjmy, rozšířit své portfolio působnosti, získat nové kontakty či prostě pomoci Japoncům, kteří se ocitli v nelehké situaci. Jedním z důvodů, kteří respondenti uváděli je i zisk nových kontaktů, to je vzhledem k snadnému dohledání respondentů v evidenci soudních znalců a tlumočnicků jistě možné. Potencionální klienti si tedy mohou jednotlivé tlumočnický najít a kontaktovat je prostřednictvím uvedených e-mailových schránek.

Otázka číslo tři v této sekci byla zaměřena na aktuální počet zapsaných soudních tlumočnicků japonského jazyka (18 tlumočnicků). Zda považují tento počet soudních tlumočnicků v ČR za dostatečný. Sedm respondentů odpovědělo, že je jejich počet dostatečný, tři uvedli, že si nejsou jisti. (viz Graf 3)

Graf 3: Je podle Vás tento počet soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR dostatečný?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

Soudní tlumočení je velmi zodpovědná, důležitá a těžká práce, u které je velmi klíčové si udržovat aktuální znalosti – především o legislativě a jejích změnách. K tomu mohou dopomáhat i profesní uskupení. Otázka číslo čtyři měla zjistit, zda jsou

respondenti členy nějakého profesního uskupení a případně jakého. Z odpovědí respondentů vyšlo najevo, že sedm z deseti není členem žádného profesního uskupení (viz Graf 4). Jeden z respondentů uvedl v nepovinné otázce, že je členem KST ČR a JTP, důvodem, který respondent uvedl je přístup k informacím a možnost účastnit se školení a seminářů. Více se vzdělávání věnuji v následující části Kvalifikace a profesní vzdělávání.

Graf 4: *Jste členem některého z českých/evropských/jiných profesních uskupení tlumočnicků/překladatelů (například AIIC, KST ČR, JTP, ...)?*

Zdroj: *Vlastní zpracování, 2022.*

V této části dotazníku byli respondenty uvedeny základní informace o jejich zkušenostech, členství v profesních uskupení a také názor na aktuální počet soudních tlumočnicků. Ze získaných odpovědí je jasné, že respondenti považují aktuální počet soudních tlumočnicků japonského jazyka za dostatečný. Očekával jsem, že respondenti budou členy i několika profesních uskupení najednou, avšak většina (7 z 10 respondentů) uvedla, že není členem žádného takového uskupení.

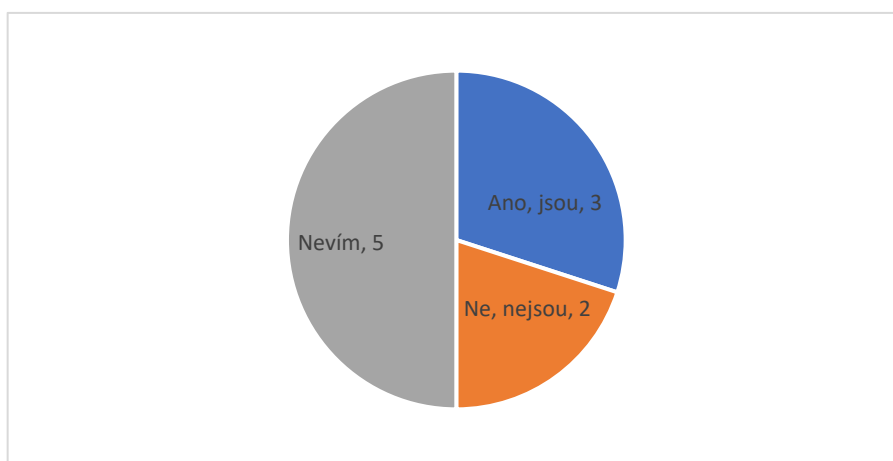
5.2.2 Kvalifikace a profesní vzdělávání

Soudní tlumočníci japonského jazyka musí kromě jazyka znát i oblasti práva, které tlumočí, zároveň také aktuální dění ve společnosti i v právní oblasti. Tlumočnick je osoba, jež musí být stále v pozoru a nemůže si ve své profesi dovolit chybovat (viz kapitola Profese soudního tlumočnicka). V dotazníkovém šetření jsem se proto v druhé části zaměřil na to, jak se tito odborníci vzdělávají.

Z výsledků z první otázky plyne, že polovina respondentů se účastní vzdělávacích kurzů pro soudní tlumočnický. Z doplňující nepovinné otázky uvádí tři respondenti, že se jedná o kurzy pořádané profesními uskupeními jako je KST ČR a JTP, ale i jiné veřejné kurzy. Konkrétně uvádí: „kurzy a přednášky pořádané KST ČR a JTP (Jeronymovy dny) a jejich partnery“ (respondent č. 1), „různé veřejné kurzy“ (respondent č. 2)

a „*doplňkové studium pro soudní tlumočníky na právnická fakultě*“ (respondent č. 3). Doplňkové studium pro soudní tlumočníky pořádá například Univerzita Karlova.⁹⁹

Polovina respondentů tedy prochází nějakou formou vzdělávání v profesi soudního tlumočníka, ale dle obdržených dat z druhé otázky je zjevné (všichni respondenti uvedli, že se nesetkali s kurzy pro soudní tlumočníky asijských jazyků), že se tlumočníci v ČR nesetkávají s kurzy určenými pro / zacílenými výhradně na soudní tlumočníky asijských jazyků. Nicméně tři z deseti respondentů naopak uvedli u otázky třetí, že se v ČR s kurzy pro soudní tlumočníky japonského jazyka setkávají (viz Graf 5).

Graf 5: Jsou přímo pro soudní tlumočníky / tlumočnice japonského jazyka pořádány v ČR nějaké vzdělávací kurzy?

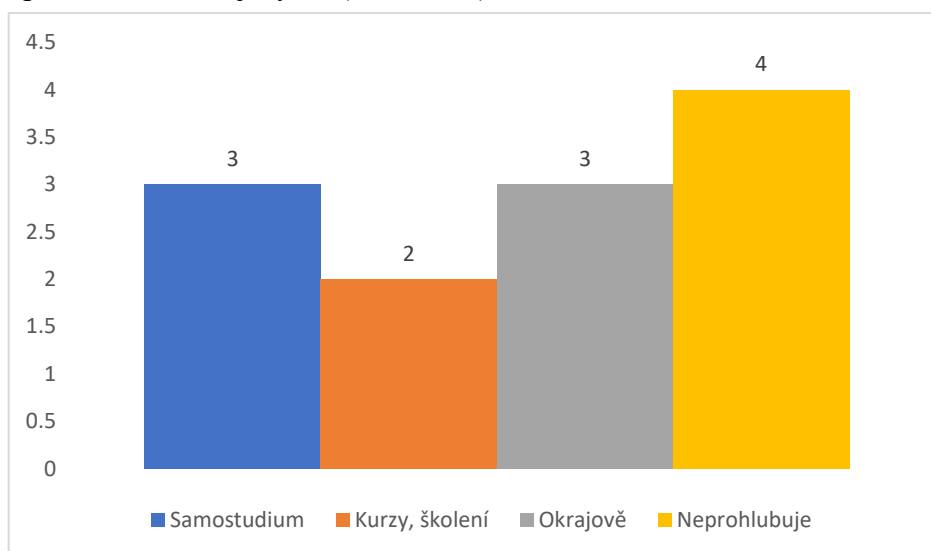
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

Bohužel žádný z respondentů, který uvedl, že se s takovými kurzy setkal, nedodal, o jaké kurzy se konkrétně jedná. Pokusil jsem se tedy o průzkum těchto kurzů, ale žádný kurz pro soudní tlumočníky japonského jazyka se mi nepodařilo dohledat. Nevylučuji, že tyto kurzy existují, ale může jít o kurzy, které nejsou veřejně dostupné a mohou být tlumočnickům nabízeny přes některé profesní uskupení. Je také možné, že respondenti nemuseli otázce věnovat pozornost, případně otázku pochopili jinak, a tak takové kurzy nemusí vůbec existovat.

V rámci této sekce byla položena i nepovinná otázka čtvrtá, zda existuje skupina (online, osobní či obojí), ve které by se soudní tlumočníci japonského jazyka pravidelně setkávali a diskutovali nad problémy z praxe. Taková skupina podle odpovědí respondentů (6 z 10 respondentů) v ČR není.

⁹⁹ Univerzita Karlova. JURIDIKUM - Doplňkové studium pro překladatele právních textů 2021-2022 [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.prf.cuni.cz/aktuality/juridikum-doplnkove-studium-pro-prekladatele-pravnich-textu-2021-2022>.

Otázka číslo pět měla za cíl zjistit jakým způsobem tlumočníci prohlubují své znalosti práva a specializovaného jazyka. (viz Graf 6).

Graf 6: Jakým způsobem prohlubujete své právní znalosti a znalosti specializovaného (japonského/českého) jazyka v oblasti práva?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

Čtyři respondenti neprohlubují své znalosti v oblasti práva žádným způsobem. Tři respondenti své znalosti prohlubují jen okrajově, to především z důvodu, že jsou pracovně vytíženi. V jednom případě respondent uvedl, že se věnuje především překladům rodinného práva, oddacích listů a pojištění, veškeré tyto překlady pak konzultuje se svými japonskými kolegy a přáteli. Tři respondenti odpověděli, že se věnují prohlubování svých znalostí v oblasti práva a specializovaného jazyka v oblasti práva jen samostudiem. V samostudiu uvádí, že sledují právní spory v Japonsku, dění okolo svých kolegů či také studium novinek v právní, daňové a auditní oblasti. S nejmenším zastoupením se umístily kurzy a školení s počtem dvou respondentů. Domnívám se, že kurzy jsou nabízeny především profesními uskupeními, tyto kurzy mají často stejná témata a mnohdy se opakují i několikrát ročně. Jejich cílem je především seznámit nové soudní tlumočnický s právním prostředím.

Tato část výzkumu shrnuje profesní vzdělávání respondentů v oblasti soudního tlumočení. Ze šetření vyplývá, že kurzy a školení navštěvuje pouze polovina respondentů, k tomuto účelu využívají kurzů nabízených profesními uskupeními jako je KST ČR či JTP. Respondenti se dále vzdělávají samostudiem, a to například studiem vybrané literatury či sledováním právních sporů. Někteří navíc uvedli, že se věnují studiu auditnímu a daňovému právu. Nezanedbatelný počet respondentů uvedl, že se nezabývá prohlubováním svých znalostí vůbec. Mezi respondenty nedochází k žádnému

skupinovému setkávání (online, osobní či obojí), ve kterém by se pravidelně setkávali a hovořili o svých zkušenostech z praxe.

5.2.3 Zakázky státní a soukromé

Tato sekce dotazníkového šetření se věnovala dvěma podsekcím. První podsekcí jsou státní zakázky a druhou jsou zakázky soukromé. Cílem této sekce je zjistit, jaké zakázky v jejich činnosti převažují, jaké oblasti tlumočení a překladů se věnují nejčastěji a také sazby za tlumočnický či překladatelský úkon. Respondenti byli vyzváni, aby na otázky v této sekci odpovídali ve vztahu k zakázkám, které v minulosti již vykonali.

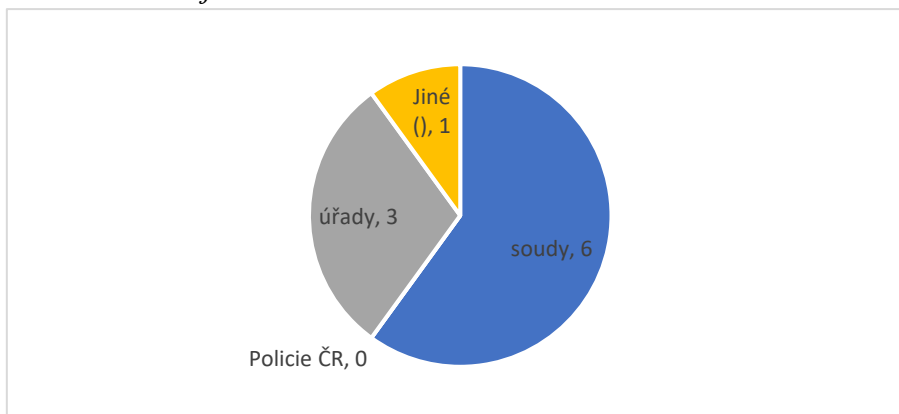
Nejprve byly respondentům položeny dvě otázky, jejichž cílem bylo zjistit, kdo je nejčastěji zadavatelem jejich zakázek v případě tlumočnické činnosti a v případě překladatelské činnosti. Sedm z deseti respondentů uvedlo u otázky první, že v případě tlumočnické činnosti převládají z dlouhodobého hlediska zakázky soukromé. U druhé otázky uvedlo devět z deseti respondentů, že v jejich překladatelské činnosti z dlouhodobého hlediska převažují zakázky od soukromých subjektů.

Ze získaných dat je zřejmé, že převažujícím zadavatelem je v případě tlumočnických i překladatelských zakázek, soukromý subjekt.

5.2.3.1 Státní zakázky

Soudní tlumočníci se mohou věnovat jak státním, tak i soukromým zakázkám, ne však na úkor státních zakázek. Tyto státní zakázky mohou být různého druhu, a to podle toho, kdo o soudního tlumočnicka ve státní správě požádá. První povinná otázka proto směřovala na to, kdo je nejčastější zadavatelem v případě státních zakázek.

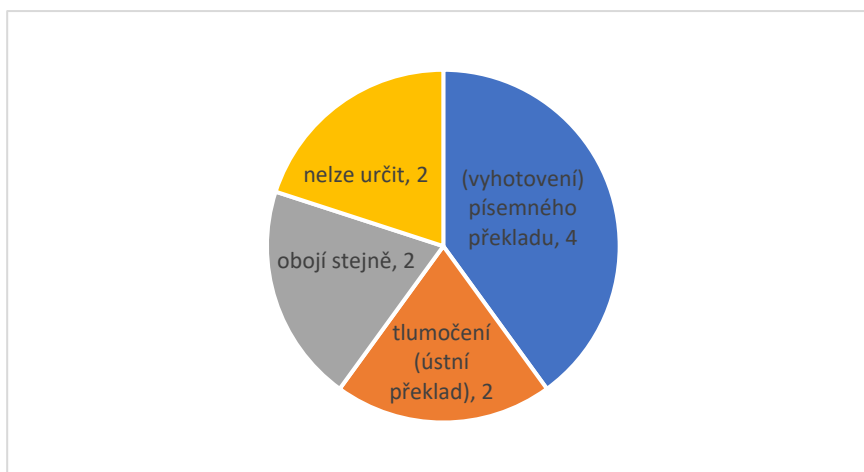
Respondenti uváděli, že převažujícím zadavatelem jsou soudy, následně pak úřady (viz Graf 7). Jeden z respondentů zvolil možnost „Jiné“ a uvedl následující: „V posledních letech je státních zakázek velmi málo“.

Graf 7: Kdo je nejčastěji zadavatelem v případě státních zakázek?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

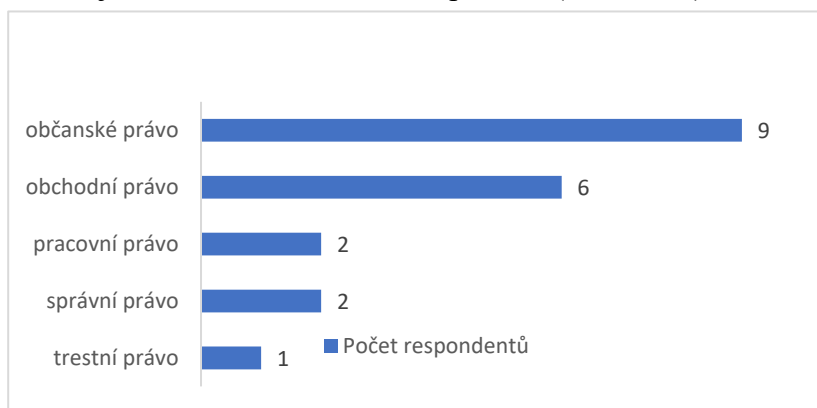
Druhá položená povinná otázka cílila na to zjistit jaké zakázky v rámci státních zakázek u respondentů (typově) převažují. Z výsledků šetření vyšlo najevo, že se nejčastěji jedná o vyhotovení písemného překladu, které dominuje u čtyř z deseti respondentů. (viz Graf 8).¹⁰⁰ Z dlouhodobého hlediska u těchto státních zakázek respondenti odpověděli u třetí otázky, že překládají nejčastěji z japonského jazyka do českého jazyka (7 z 10 respondentů).

Graf 8: V rámci státních zakázek u Vás (typově) převažují zakázky týkající se...

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

V tomto případě bylo příhodné položit čtvrtou otázku, v jaké věci respondenti nejčastěji překládají. Výsledky poukazují na to, že nejčastější oblastí překládání je občanské právo, to je následované obchodním právem (viz Graf 9).

Graf 9: Jakou oblast práva/textu PŘEKLÁDÁTE nejčastěji v rámci zakázek na písemný překlad zadaných od státních orgánů?

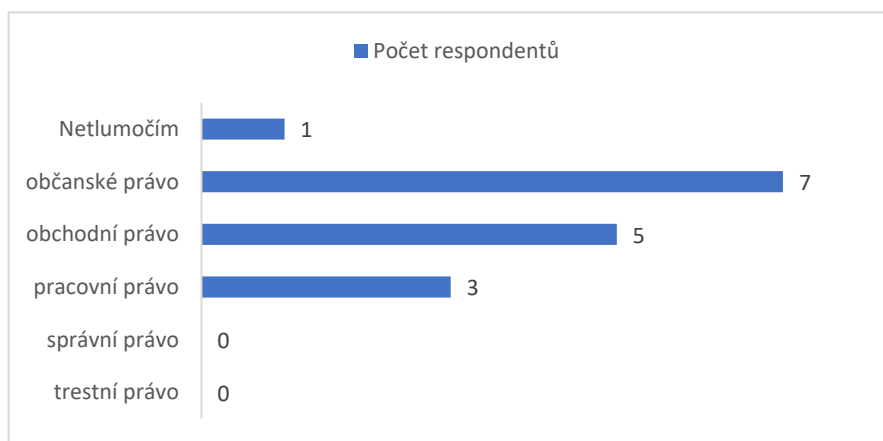
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

V této otázce bylo respondentům umožněno vybrat více možností, jelikož lze předpokládat, že se nevěnují pouze jedné právní oblasti. U respondentů je nejčastěji překládanou oblastí občanské právo. Odpovídá tomu i charakter textu uvedených

¹⁰⁰ Jde nejčastěji o překlady rodných listů, usnesení pro soudy, různé výpisy (například trestní rejstřík).

v odpovědích v páté nepovinné otázce, těmi jsou: „Výpis z OR, rodné listy“, (respondent č. 1), „Výpisy z trestního rejstříku“ (respondent č. 2), „usnesení atd. pro soudy“ (respondent č. 3) a „různé výpisy...usnesení a jiné“ (respondent č. 4). Více odpovědí respondenti neuvedli, jednalo se o nepovinnou otázku. Uvedli ale dokumenty, které by jejich charakterem odpovídali spíše podsekcí soukromých zakázek. Výpis z obchodního či trestního rejstříku není typ dokumentů, který by se u státních zakázek objevoval. Lze se tedy domnívat, že respondenti zadání otázky přehlédli či otázce nevěnovali dostatek pozornosti. Dalšími respondenty uvedené dokumenty jako jsou usnesení pro soudy, ty již odpovídají povaze státních zakázek.

V případě tlumočení byla položena otázka šestá (viz Graf 10). Ta měla zjistit jaký druh práva respondenti nejčastěji tlumočí. Nejčastěji je tlumočeno občanské právo a na druhém místě je obchodní právo. Tedy stejně jako je tomu v případě překladů. Jeden z respondentů zvolil možnost „jiné“ a uvedl, že se tlumočení nevěnuje vůbec, protože upřednostňuje překlad.

Graf 10: V jaké věci v rámci státních tlumočnických zakázek TLUMOČÍTE nejčastěji?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

Tlumočení a překlad jsou ve státní správě řízeny tarify určenými vyhláškou č. 507/2020 Sb. Na základě této vyhlášky náleží všem soudním tlumočnickům odměna stejná, bez ohledu na překládaný/tlumočený jazyk I v případě tlumočení/překlada z českého jazyka do japonského jazyka nebo naopak se jedná o 300–450 Kč/hod. tlumočení nebo normostranu překladu, a v případě tlumočení z/do japonského jazyka z/do jiného cizího jazyka 350–450 Kč/hod. tlumočení nebo normostranu překladu. Respondenti se měli vyjádřit u otázky sedmé, zda tuto částku považují za dostatečnou. Ti se se všichni do jednoho shodli na tom, že je tato částka nedostatečná. Dobře to shrnuje jeden z respondentů, který uvedl: „v poměru k vykonané činnosti není v žádném případě adekvátní“. Tato částka je oproti slibované Ministerstvem spravedlnosti částce ve výši až

600 Kč/hod. tlumočení nebo normostranu překladu, opravdu nízká (kapitola Nedostatky zákona č. 354/2019 Sb.).

Tyto výše zmíněné odměny mohou být navýšeny například v případě tlumočení či překladu z asijského jazyka až o 10 %. Jak je uvedeno ve vyhlášce č. 507/2020 Sb., v § 7, odst. 1 písm. b), lze odměnu soudnímu tlumočnickovi, který tlumočí/překládá z/do asijského/afrického jazyka zvýšit až o 10 %. Proto byla následující osmá otázka směřována na to, zda respondenti při výkonu své činnosti soudního tlumočnicka u státních zakázek toto ustanovení uplatňují.

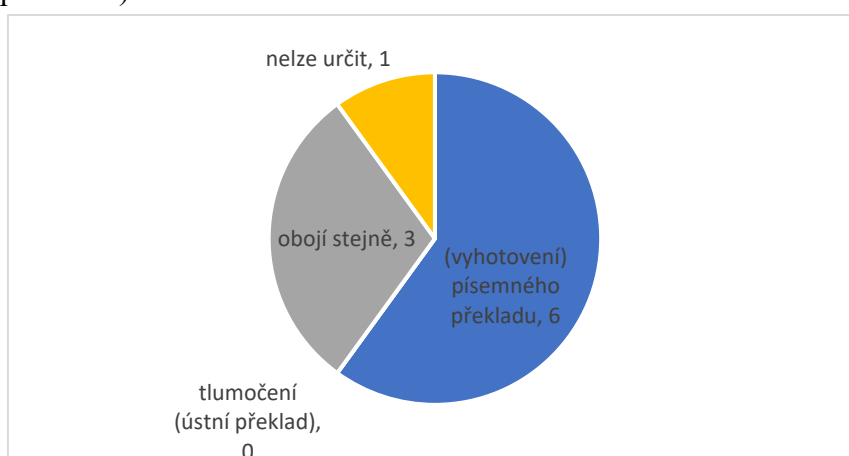
Z dotazníkového šetření vyšlo u této otázky najevo, že šest z deseti respondentů toto navýšení podle vyhlášky č. 507/2020 Sb. uplatňují. Následující otázka devátá měla za cíl zjistit, zda je vždy ze strany orgánů veřejné moci toto navýšení schváleno a vyplaceno. Respondenti uvedli, že jen u pěti z deseti respondentů je odměna navýšena vždy, u čtyř respondentů není navýšena nikdy u jednoho respondenta je navýšena v polovině případů. V samotné evidenci soudních tlumočnicků jsou tlumočníci, kteří jsou zapsáni i pro jiné cizí jazyky jako je anglický a ruský jazyk.

Jiná ustanovení vyhlášky č. 507/2020 Sb. respondenti na základě dat z otázky desáté neuplatňují (například na základě vyhlášky č. 507/2020 Sb., § 7, odst. 1 písm. a, či ve stejné vyhlášce § 9, odst. 1). V jednom případě respondent přímo uvedl, že se snaží vyhýbat zakázkám na tlumočení pro státní orgány.

Podle dat z dotazníků se zdá, že jsou respondenti ohledně státních zakázek nespokojení. Především tedy v otázkách odměny za vykonané zakázky. Navíc jeden z respondentů dodal na konec této podsekcce komentář k současné situaci a práci se státními orgány, uvádí: *„Státní orgány neumí s tlumočnický správně spolupracovat (nedávají dostatek prostoru pro tlumočení, pauzy mezi výroky, oddech tlumočnicka v případě delších jednání). V případě emočně vyhrocené situace na straně účastníků soudce nepomáhá s uklidněním atmosféry v soudní síni, tak aby tlumočnick mohl vykonávat svou činnost v klidu a řádně.“* Respondent upozorňuje na přístup soudů k tlumočnickům, který se z jeho pohledu nezdá správným. Bez dalšího výzkumu nelze zjistit, jestli tuto situaci vnímají stejně i ostatní respondenti.

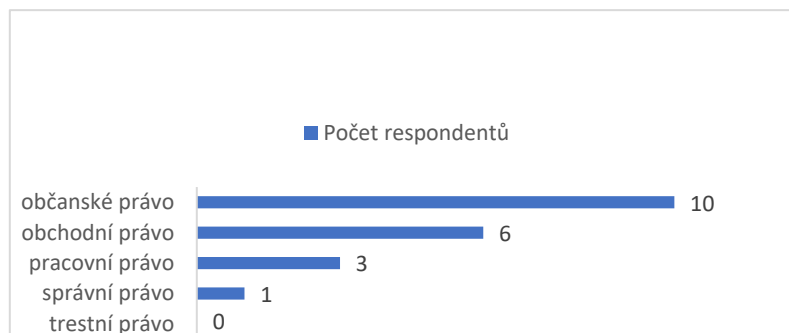
5.2.3.2 Soukromé zakázky

V rámci první otázky respondenti uvedli, že u soukromých zakázek je nejčastěji zadavatelem právnická osoba, a to u šesti z deseti respondentů. Druhým zadavatelem je fyzická osoba, kterou zvolili tři respondenti a nejméně častým zadavatelem je soukromá osoba, kterou zvolil jeden respondent. Velké množství zakázek respondentů tvoří tedy firmy, které potřebují často převést své dokumenty z/do japonského jazyka do/z českého jazyka, a proto je i typ převažujících zakázek vyhotovení písemného překladu (viz Graf 11), jak je uvedeno u dat u druhé otázky. V případě soukromých zakázek je u třetí otázky uvedeno, že nejčastěji respondenti překládají z japonského jazyka do českého jazyka (7 z 10 respondentů).

Graf 11: V rámci soukromých zakázek u Vás (typově) převažují zakázky týkající se:
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

V rámci překladu se respondenti pohybují často v právní oblasti, a proto bylo v dotazníkovém šetření položena otázka čtvrtá, jakou oblast práva překládají v rámci soukromých zakázek nejčastěji. V rámci této otázky mohli respondenti zvolit více možností. Nejčastěji překládají zakázky, které se týkají občanského práva (10 z 10 respondentů) (viz Graf 12). V rámci překladu se respondenti podle páté otázky nejčastěji setkávají s překlady dokumentů, jakými jsou rodné listy (4 z 10 respondentů). Následně také dokumenty jako matriční výpisy (3 z 10 respondentů), oddací listy (2 z 10 respondentů), výpisy z obchodního rejstříku (3 z 10 respondentů) a také vysílací dopisy (1 z 10 respondentů).

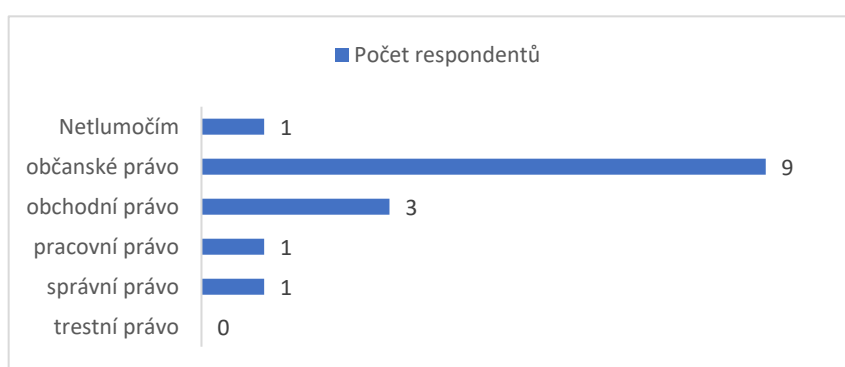

Graf 12: Jakou oblast práva/textů PŘEKLÁDÁTE nejčastěji v rámci soukromých zakázek na písemný překlad?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

V dotazníkovém šetření bylo také u šesté otázky předmětem zkoumání, jaké částky si respondenti účtují za překlad soukromé zakázky podle jejich druhu. Za jednu normostranu textu včetně mezer jsou tyto částky: 700 Kč (2 z 10 respondentů), 800 Kč (3 z 10 respondentů), 900 Kč (3 z 10 respondentů). Zbývající dva respondenti uvedli, že nechtějí své sazby zveřejňovat. Podle kodexu KST ČR patří mezi pravidla i nenabízet své služby za neúměrně nízké ceny a tím tak přebírat zakázky svých kolegů (viz kapitola Etický kodex soudního tlumočení ČR). Nicméně je tento kodex závazný jen pro členy tohoto profesního uskupení, většina respondentů není členem žádného profesního uskupení (viz Základní informace o respondentech). U respondentů se podle odlišných sazeb jeví, že mezi jednotlivými tlumočníky a soudními tlumočníky japonského jazyka nejsou domluvené stejné sazby.

Respondenti u sedmé otázky uvedli, že nejčastěji v soukromých tlumočnických zakázkách tlumočí ve věcech občanského práva. Na druhém místě je pak následované obchodní právo (viz Graf 13).

Graf 13: V jaké věci v rámci soukromých tlumočnických zakázek TLUMOČÍTE nejčastěji?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

V případě tlumočení japonského jazyka u soukromých zakázek byla položena tato otázka osmá, jakou částku respondenti standardně účtují zadavateli za tlumočení z/do japonského jazyka a českého jazyka. Pokud mají odlišné sazby za tlumočení z českého

jazyka do japonského jazyka a za tlumočení z japonského jazyka do českého jazyka mohli uvést obě sazby. Respondenti uvedli tyto sazby: 700 Kč (2 z 10 respondentů), 800 Kč (4 z 10 respondentů) a 1000 Kč (2 z 10 respondentů) za hodinu tlumočení. Jeden respondent uvedl, že pouze překládá a netlumočí, druhý uvedl, že svou sazbu neuvede. Podle uvedených sazeb se zdá, že jsou v porovnání s překladem podobné. Respondenti neuvedli, jestli se jedná o částky, které účtují všem stejně nebo zda se liší cena například podle množství zakázek. Je možné, že respondenti mají jiné ceny jak pro stálé klienty, jednorázové tlumočnické úkony a případně také jiné sazby za případné okamžité tlumočení.

U soukromých zakázek jeden z respondentů odpověděl i na poslední nepovinnou devátou otázku. V ní poukazuje na to, že především v otázce odměn narušují trh jazykové agentury. Ty podle zmíněného respondenta narušují zdravý trh tím, že například odmítají platit plnou cenu, kterou si respondent (tlumočnick) účtuje. Respondent tvrdí, že to jazykové agentury dělají z toho důvodu, že si k odměně následně přičítají vlastní marži a v případě plné ceny respondenta by byla koncová cena pro zákazníka vysoká.

5.2.4 Legislativa 1. a Legislativa 2.

V této části bylo cílem zjistit, jaký mají respondenti názor na aktuálně platný zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinný od 1. 1. 2021. Oproti předchozímu zákonu č. 36/1967 Sb. oddělil zákon č. 354/2019 Sb. především činnost soudního tlumočnicka a soudního znalce (viz kapitola Soudní tlumočnick v české legislativě). Je tomu více jak rok od začátku účinnosti zákona č. 354/2019 Sb. a je vhodná doba zjistit, jak respondenti po roce účinnosti tyto změny vnímají a jak případně vidí své další působení na poli soudního tlumočení.

Se změnami legislativy jako je například oddělení tlumočnické a překladatelské činnosti, dále pak také zavedení elektronické evidence úkonů, možnost přizvat si odborného konzultanta k překladu a další, souhlasí podle otázky první devět z deseti respondentů (viz Graf 14). Jeden z deseti respondentů nesouhlasí, ale neuvedl žádný konkrétní důvod, proč se změnami v rámci legislativy nesouhlasí. Z toho lze usuzovat, že oddělení soudního tlumočení od soudního znalectví a vytvoření legislativy pro soudní tlumočení vnímají respondenti pozitivně. Je však nutno podotknout, že v rámci šetření byla položena i třetí otázka, zda jsou respondenti aktuálně platnou legislativou

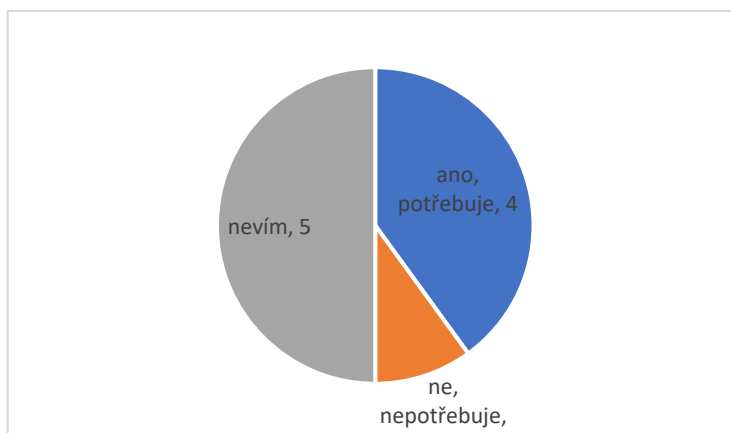
znevýhodňování. Z odpovědí vyšlo, že se čtyři respondenti cítí být znevýhodňováni. Takový výsledek ukazuje, že jsou v legislativě některé věci, které tlumočnický zatěžují.

Graf 14: Souhlasíte se změnami, které proběhly v rámci legislativy?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

Z možné nespokojenosti respondentů s legislativou, které jsem předložil (viz kapitola Nedostatky zákona č. 354/2019 Sb.) byla v dotazníkovém šetření položena i čtvrtá otázka, zda z pohledu respondentů potřebuje aktuálně platná legislativa č. 354/2019 Sb. nějakou nezbytnou změnu. Čtyři z deseti respondentů uvedli, že aktuálně platná legislativa potřebuje změnu. Jeden z respondentů uvedl u páté nepovinné otázky i konkrétní důvod: „Navýšení tarifů u státních zakázek z důvodu již výše uvedeného.“ Tím respondent odkazuje na své předchozí komentáře k dotazníku jako například, že státní orgány neumí s tlumočnickem pracovat nebo také, že částka vyplácená za tlumočnický / překladatelský úkon neodpovídá vynaloženému úsilí a zodpovědnosti. Pět z deseti respondentů uvedlo, že netuší, zda potřebuje legislativa nějakou změnu. Čtyři respondenti uvedli, že ji potřebuje (viz Graf 15).

Graf 15: Potřebuje aktuálně platná legislativa z Vašeho pohledu soudního tlumočnicka / soudní tlumočnice pro jazyk japonský nějakou nezbytnou změnu?

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

To byla data, která se podařilo od respondentů získat v sekci ve vztahu k aktuálně platné legislativě č. 354/2019 Sb. Ve které bylo cílem zjistit, zda se změnami, které proběhly oproti původní legislativě respondenti souhlasí a případně jaký názor na ni mají.¹⁰¹ Následující data se taktéž týkají legislativy, ovšem konkrétně ustanovení § 44 Zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinného od 1. 1. 2021. To stanovuje, že tlumočníci/překladatelé, kteří získali oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost podle již neplatného zákona č. 36/1967 Sb., jsou oprávněni vykonávat tlumočnickou i překladatelskou činnost podle tohoto zákona nejdéle po dobu 5 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona (nejpozději tedy do 1. 1. 2026). Na níže uvedeném grafu (viz Graf 16) je podle dat z první otázky uvedeno, kolik respondentů hodlá nadále pokračovat v činnosti soudního tlumočnicka / překladatele.

Graf 16: Plánujete nadále pracovat jako soudní tlumočnick / překladatel japonského jazyka i po uplynutí lhůty stanovené Ministerstvem spravedlnosti ČR?
Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

Z mého dotazníkového šetření plyne, že čtyři z deseti respondentů se ještě nerozhodli, zda se do seznamu soudních tlumočnicků znovu nechají zapsat. Další dva respondenti uvedli, že se již neplánují nechat zapsat do evidence znalců a tlumočnicků.

V otázce druhé se měli respondenti vyjádřit k jaké činnosti budou žádat Ministerstvo spravedlnosti o zapsání. Čtyři respondenti se budou Ministerstvo spravedlnosti ČR žádat o zapsání pro obě činnosti. Další čtyři respondenti uvedli, že ještě nevědí, v jakých činnostech budou žádat o zapsání. Dva respondenti budou žádat pouze o překladatelskou činnost (viz Graf 17).

¹⁰¹ Zde končí otázky z dotazníkové šetření z části Legislativa 1. a začínají otázky z části Legislativa 2.

Graf 17: Budete Ministerstvo spravedlnosti ČR žádat o zapsání do seznamu jako soudní:

Zdroj: Vlastní zpracování, 2022.

Podle otázky čtyři se jeden z respondentů již nechal zapsat do vidence znalců a tlumočnicků, a to podle aktuálně platného zákona č. 354/2019 Sb. a v současné době se věnuje jen soudnímu překladu. Z dostupných dat poskytnutých od respondentů je možné pozorovat větší nespokojenost, a to převážně s odměnami za vykonané státní zakázky.

Na závěr dotazníkového šetření byla možnost se vyjádřit v otevřené otázce k jakémukoliv aspektu povolání soudního tlumočnicka pro jazyk japonský a jejímu výkonu v ČR. Jeden z respondentů této příležitosti využil a komentář uvádím zde: „Úroveň japonštiny tlumočnicků, překladatelů i žadatelů nebo kvalita podaných výkonů (tlumočení i překlad) není odborně posuzována, v tom vidím možný problém. Soudci nebo účastníci řízení výkon tlumočnicka / překladatele v praxi různě hodnotí a komentují, ale podle mého názoru neodborně. Odborně a objektivně může podaný tlumočnický / překladatelský výkon vyhodnotit a posoudit pouze zkušená osoba, která je znalá japonského i českého jazyka na vysoké úrovni. Myslím si, že by nebylo od věci, kdyby byli překladatelé / tlumočníci pravidelně zváni k přezkoušení jazykových kompetencí.“

Závěr

V rámci svého bádání jsem měl možnost poznat oblast soudního tlumočení a jeho stav v ČR i Japonsku. Tyto poznatky jsem představil v jednotlivých kapitolách teoretické části, ve kterých jsem analyzoval jednotlivá ustanovení týkající se soudního tlumočení v zákonech a vyhláškách obou zemích.

ČR má zákon č. 354/2019 Sb., který upravuje činnost soudního tlumočení. Konkrétně upravuje práva, povinnosti, požadavky na vzdělání a další. Ten je účinný od 1. 1. 2021 a zdá se, že soudní tlumočníci se zněním tohoto zákona souhlasí. Avšak jeden problém tlumočníci spatřují ve vyhlášce č. 507/2020 Sb. účinné od 1. 1. 2021 a to je výše odměny za provedení tlumočnický / překladatelský úkon. Původní slibovaná odměna Ministerstvem spravedlnosti ČR byla totiž těsně před vydáním vyhlášky č. 507/2020 Sb. upravující výši odměny podstatně snížena. Krom tohoto bodu je legislativa soudního tlumočení v obecném slova smyslu vítanou záležitostí, jelikož předchozí legislativa, kterou se soudní tlumočení řídilo, byla starší více než 50 let. Navíc v sobě zahrnovala i činnost soudních znalců, takže neodpovídala skutečným potřebám znalců ani tlumočnicků. Především zavedení vstupní zkoušky a konkrétních požadavků na vzdělání v nové legislativě tlumočnicků je zásadní změna oproti původnímu zákonu č. 36/1967 Sb. Stát tak má nástroj k přijímání pouze opravdových profesionálů.

Japonsko žádnou vlastní legislativu upravující činnost soudních tlumočnicků nemá. V rámci trestního řádu a občanského soudního řádu lze najít ustanovení, která se tlumočnicků přímo týkají, ale nejedná se o zákony, které by upravovaly jejich práva, povinnosti ani požadavky na vzdělání. Jedná se spíše o prostředek pro soudy k řešení situací v případech jako je tlumočnickovo ohrožení na životě a další. Požadavky na vzdělání pro výkon soudního tlumočení také nejsou v Japonsku zcela jasně stanovené. Celé přijímací řízení soudních tlumočnicků v Japonsku závisí pouze na pohovoru se soudem. Odměny za vykonané zakázky nejsou veřejné, ale jsou zcela v kompetenci soudů. Takže není ani jasné, zda se částky nějakým způsobem liší podle zkušeností tlumočnicků či jiných faktorů.

Praktická část obsahuje výsledky z dotazníkového šetření mezi soudními tlumočníky, které bylo sestaveno na základě poznatků z teoretické části. Na dotazníkové šetření odpovědělo deset ze sedmnácti tlumočnicků, tyto výsledky jsem prezentoval v páté kapitole. Před provedením dotazníkového šetření byly stanoveny čtyři hypotézy.

První hypotéza uvádí následující: „Většina soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR vykonává profesi soudního tlumočnicka při zaměstnání či jiné samostatně výdělečné činnosti.“ Všichni respondenti mají i jiné zaměstnání či jinou samostatně výdělečnou činnost. Z obdržených dat lze konstatovat, že se hypotéza potvrdila.

Druhá hypotéza uvádí následující: „Soudní tlumočníci japonského jazyka v ČR se ve velké míře vzdělávají formou samostudia právní literatury a účastní se kurzů pořádaných profesními uskupeními.“ Z výsledků obdržených v dotazníkovém šetření se jeví, že velká část respondentů se vzdělává samostudiem, ale kurzů profesních organizací se účastní jen malá část z nich. Hypotéza se tedy nepotvrdila.

Třetí hypotéza byla stanovena následovně: „Soudní tlumočníci japonského jazyka v ČR v rámci svých zakázek preferují zakázky soukromé / od soukromých subjektů a největším problémem pro ně bude výše vyplácené odměny u státních zakázek daná vyhláškou.“ Tato hypotéza se potvrdila, respondenti uvedli, že nejčastějším zadavatelem jsou zakázky soukromé. Výše odměn vyplácená u zakázek státních je pro ně nedostačující. Z odpovědí respondentů vyplývá, že je pro ně odměna nevyhovující z toho důvodu, že neodpovídá jejich vytiženosti v rámci státních zakázek, dva respondenti dokonce uvedli, že se snaží státním zakázkám cíleně vyhýbat.

Poslední hypotéza měla následující znění: „Soudní tlumočníci japonského jazyka v ČR po změně legislativy ve velké míře uvažují o ukončení své činnosti jako soudní tlumočnick / překladatel.“ Respondenti uvedli, že celkem dva z nich nehodlají v budoucnu dále pokračovat jako soudní tlumočnick ani překladatel japonského jazyka. A čtyři se ještě nerozhodli. Tato hypotéza se nepotvrdila.

Pakliže by se stala skutečnost uvedená ve výsledcích dotazníkového šetření a dva soudní tlumočníci japonského jazyka by opravdu opustili tuto činnost, tak by takový výpadek nemusel představovat velký problém. Tlumočníci totiž v dotazníkovém šetření uvedli, že je jejich počet dostatečný.

Dotazníkového šetření se aktivně nezúčastnili všichni oslovení soudní tlumočníci, kteří jsou pro japonský jazyk v ČR jmenováni, ale jen 10 z celkových činných 17, přesto věřím, že výsledky šetření prezentované v mé práci poskytují vhled do aktuální situace a že se mi podařilo situaci v rámci zkoumaných oblastí zmapovat.

Na zjištění z provedeného dotazníkového šetření by bylo možné navázat formou dalšího výzkumu. Ten by mohl probíhat přímo v osobních rozhovorech se soudními tlumočnickými japonského jazyka. Takový výzkum by umožnil získat přesnější data, která by zpřesnily důvody proč například není většina tlumočnicků členem některého

z profesních uskupení. Případně by šlo provést další výzkum dotazníkovým šetřením, které by se více zaměřovalo na praxi soudního tlumočení a jejich práci s jazykem. Takové dotazníkové šetření by mohlo obsahovat i cílené lingvistické otázky, užívanou transkripci, terminologii či zápis do notace.

Resumé

This master thesis analyses with the issue of court interpreting in the Czech Republic and Japan (theoretical part). Second part of this master thesis, analyse current situation of court interpreters/translators of the Japanese language in the Czech Republic (practical part). The theoretical part presents the current legislative regulations in court interpreters in the Czech Republic and Japan. In the practical part, a questionnaire survey was conducted to analyse court interpreters of the Japanese language in the Czech Republic. In the questionnaire survey hypotheses were established, which are answered at the end of the thesis. The most frequent client of court interpreters is not the state, but a private entity. According to this questionnaire survey, court interpreters of Japanese language in Czech Republic are satisfied with the new legislation on court interpreting. The previous law under which court interpreters were governed was more than 50 years old. The only thing that Japanese language court interpreters see as a problem in the new legislation is the decree regulating the amount of remuneration for interpreting or translating services. These remunerations are governed by a decree which sets the amount of these remuneration, but in the private sector the amounts of remuneration are much higher.

Key word: Court interpreter, Japan, Czech Republic, legislation

Bibliografie

BAREŠOVÁ, Ivona a Monika DYTRTOVÁ, Monika. *Problematika české transkripce japonštiny a pravidla jejího užívání*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2014. ISBN 978-80-244-4017-0.

BIERNACKA, Agnieszka. Quality in Court Interpreting vs. (?) Role(s) of Court Interpreters. In: *Olomouc Modern Language Series Vol. 5: Interchange between languages and Cultures: The Quest for Quality*. Olomouc: Palacký University, 2016. 89–102.

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání. *Sdělení*. Zveřejněno 27.3.2022. [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: https://maturita.cermat.cz/files/files/maturita/KRITERIA-HODNOCENI/2022/Kriteria_hodnoceni_MZ_2022.pdf.

Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2016 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file4/h29.1ban-gozonji.pdf>.

Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2017 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file4/h30.1ban-gozonji.pdf>.

Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2018 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file4/h31.1ban-gozonji.pdf>.

Courts in Japan. *Gozondži desuka. Hótei cújaku* [Věděli jste? Soudní tlumočení] [online]. 2019 [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/vc-files/courts/file5/R2.1ban-gozonji.pdf>.

Courts in Japan. *Cújakunin* [Tlumočník] [online]. [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.courts.go.jp/saiban/zinbutu/tuyakunin/index.html>.

Courts in Japan. *Cújakunin kóhoša bošú no go an'nai* [Průvodce náboru kandidáta na tlumočnicka] [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z:
<https://www.courts.go.jp/niigata/about/osirase/tuyakukoho/index.html>.

e-Gov Hórei kensaku. *Keidži sošóhó* [Trestní řád] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=323AC0000000131_20200401_501AC0000000063.

e-Gov Hórei kensaku. *Mindži sošó hijó nado ni kan suru hóricu* [Zákon o nákladech občanského soudního řízení a další] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
https://elaws.e-gov.go.jp/document?lawid=346AC0000000040_20201001_501AC0000000018.

IŠIDA, Mičijo. *Hótei cújaku ni motomerareru seikakusei to genba de no džissen* [Přesnost požadovaná po soudních tlumočnících a praxe na místě výkonu.]. Šizuoka daigaku kjóiku kenkjú, 2015. DOI/10.14945/00008801.

Japan National Tourism Organization. *Visitor Arrivals, Japanese Overseas Travelers* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
https://www.jnto.go.jp/jpn/statistics/marketingdata_outbound.pdf.

Jednota tlumočnicků a překladatelů. *Naše poslání* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
<https://www.jtpunion.org/nase-poslani/>.

Kancelář veřejného ochránce práv. *Soudních tlumočnicků, překladatelů a znalců ubývá, jejich odměna je nedostatečná* [online]. 2020 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:
<https://www.ochrance.cz/aktualne/soudnich-tlumocniku-prekladatelu-a-znalcu-ubyva-jejich-odmena-je-nedostatecna/>.

KOMACU, Tacuja. *Cújaku no gidžucu* [Techniky tlumočení]. Kenkjúša, 2005. ISBN 978-4-327-45191-2.

Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *Etický kodex*. [online]. 2015 [cit. 2021-12-16]. Dostupné z: <https://www.kstcr.cz/cz/kst-cr-eticky-kodex>.

Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *Soudní tlumočnick* [online]. [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://static.kstcr.cz/data/uploaded/ma34255b43ff2s2m6tdm8zstohr7xr/st-202002-12-web.pdf>.

Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *Stanovy Komory soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s.* [online]. 2021 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://static.kstcr.cz/data/uploaded/jcqmbnx2r00ecojnugegvpqgp76q72/stanovy-2021-schvalene-25-09-21.pdf>.

Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *KST ČR* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.kstcr.cz/cz/kst-cr>.

Mašarák, Pavel. Nová úprava soudního tlumočnictví. In: *Česká justice* [online]. 2021 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/blog/nova-uprava-soudniho-tlumocnictvi/>.

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY. *Evidence znalců a tlumočnicků* [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti České republiky. 2022 [cit. 2022-04-26]. Dostupné z: [http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$\\$SearchForm?OpenForm&Seq=2](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$$SearchForm?OpenForm&Seq=2).

Ministerstvo spravedlnosti ČR. *Kdo je soudní tlumočnick a překladatel* [online]. [cit. 2021-10-15]. Dostupné z: <https://tlumocnici.justice.cz/kdo-je-tlumocnik/>.

MÜGLOVÁ, Daniela. *Komunikace, tlumočení, překlad, aneb, Proč spadla Babylonská věž?* Přeložil Vítězslav VILÍMEK. Nitra: Enigma, 2013. ISBN 978-80-8133-025-4.

National Police Agency. *Gaikokudžin ni zoru hanyai no kenkjo kensú ojobi kenkjo džin'in* [Počet objasněných zatčení a počet zatčení za trestné činy spáchané cizinci] [online]. [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: https://www.npa.go.jp/toukei/soubunkan/R02/pdf/R02_26.pdf.

Nihon bengoší rengókai. *Hótei cújaku nicuite no rippó teian ni kan suru ikenšo* [Vyjádření k legislativním návrhům o soudním tlumočení] [online]. 2013 [cit. 2022-04-25]. Dostupné z: https://www.nichibenren.or.jp/library/ja/opinion/report/data/2013/opinion_130718_3.pdf.

Nippon šihó cújakuši rengókai. *Njúkai no go-ann'nai* [Informace o členství] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/admission/>.

Nippon šihó cújakuši rengókai. *Šihó cújaku jósei kóza* [Kurzy soudního tlumočnicka] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/course/>.

Nippon šihó cújakuši rengókai. *Šihó cújaku rinri* [Etika soudních tlumočnicků] [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/ethics/>.

Nippon šihó cújakuši rengókai. *Šihó cújaku-nin rinri kitei* [Etický kodex soudního tlumočnicka] [online]. [cit. 2021-12-17]. Dostupné z: <http://japanlawinterpreter.org/wp-content/uploads/2016/04/shihoutsuuyakurinri1.0020140715.pdf>.

THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF CONFERENCE INTERPRETERS (AIIC). *AIIC Explained* [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://aiic.org/site/world/about/explained>.

Univerzita Karlova. JURIDIKUM - Doplnkové studium pro překladatele právních textů 2021-2022 [online]. [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.prf.cuni.cz/aktuality/juridikum-doplnkove-studium-pro-prekladatele-pravnich-textu-2021-2022>.

Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. *CERTIFIKOVANÁ ZKOUŠKA Z ČEŠTINY PRO CIZINCE* [online]. 2021 [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: https://ujop.cuni.cz/upload/stories/vtc/CCE/CCE_zkusebni_rad_cs.pdf. Str. 9.

Právní usnesení

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. Důvodová zpráva k zákonu č. 354/2019 Sb. o soudních tlumočnících a soudních překladatelích [online]. Praha. 2018 [cit. 2022-04-15]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=133451>.

Usnesení č. 2/1993 Sb., Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, účinné od 1. 1. 1993.

Vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti, účinná od 1. 1. 2021.

Vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele, účinná od 1. 1. 2021.

Vyhláška č. 608/2020 Sb., o stanovení potřebné úrovně znalosti českého jazyka a rovnocenných jazykových zkouškách pro výkon tlumočnické činnosti, účinná od 1. 1. 2021.

Zákon č. 141/1961 Sb., Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), účinný od 1. 1. 1962.

Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinný od 1. 1. 2021.

Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění účinném k 1.7. 2017.

Přílohy

Příloha č. 1: Etický kodex KST ČR¹⁰²

Preambule

Tento etický kodex shrnuje nejvýznamnější povinnosti a práva soudního tlumočníka - člena KST ČR. Postavení soudního tlumočníka se vyznačuje zvýšenou společenskou, právní a morální odpovědností. Připojením úřední pečeti ke svému úkonu se soudní tlumočník přímo podílí na odpovědnosti v souvislosti s prováděním úředních úkonů včetně vystavování veřejných listin. Soudní tlumočník se dále závazným způsobem podílí na právních úkonech fyzických a právnických osob. S ohledem na tyto skutečnosti soudní tlumočník – člen KST ČR – důsledně dodržuje platné zákony a nařízení a zavazuje se dodržovat i zásady uvedené v tomto kodexu.

Definice

Níže uvedené pojmy mají v tomto etickém kodexu následující význam: Soudním tlumočnickem se rozumí tlumočník/překladatel jmenovaný rozhodnutím příslušného krajského soudu, případně ministrem spravedlnosti, pro určitý jazyk (případně jazyky) a řádně zapsaný v centrálním seznamu tlumočnicků. Zadavatelem se rozumí policejní orgán, státní zástupce, soudce, orgán veřejné moci, notář, advokát, agentura nebo jiná právnická či fyzická osoba.

1.

Soudní tlumočník je povinen dbát na **úměrnost** jím převzatých závazků z hlediska odborných znalostí, rozsahu a termínů, aby je byl schopen splnit podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Pokud soudní tlumočník není schopen požadovaný termín splnit v plné kvalitě a rozsahu, neprodleně na tuto skutečnost upozorní zadavatele a dohodne s ním přijatelnější termín. Pozdější odmítnutí úkonu je možné pouze ze závažných důvodů (nemoc, úraz apod.). V takovém případě se tlumočník neprodleně omluví, popř. zajistí za sebe náhradního soudního tlumočníka, ale pouze se souhlasem zadavatele.

2.

Požadovaný úkon je soudní tlumočník povinen provést **osobně** a jeho zadání dalším tlumočnickům, ať již z jakéhokoliv důvodu, je nepřípustné. Od toho je třeba odlišit případ, kdy soudní tlumočník provede na požádání revizi překladu provedeného jiným tlumočnickem (soudním či nesoudním).

¹⁰² Komora soudních tlumočnicků a soudních překladatelů České republiky, z.s. (KST ČR). *Etický kodex*. [online]. 2015 [cit. 2021-12-16].

3.

Soudní tlumočnický úkon provádí v nejvyšší možné **kvalitě**, a to jak z hlediska odborného, tak jazykového. Tlumočnický úkon, ať již se jedná o překlad či tlumočení, musí být funkčním ekvivalentem tlumočeného projevu či výchozího textu a přesně mu odpovídat. Není přípustné cokoli vynechávat či doplňovat (s výjimkou tzv. poznámek překladatele, připojených v závorce nebo jinak graficky odlišených, které jsou nutné pro správné pochopení významu překládaného textu).

4.

Soudní tlumočnický úkon je povinen dodržovat dohodnuté **termíny** a být dochvilný. Na místo jednání se dostaví s dostatečným předstihem.

5.

Převzetí a provedení úkonů, ke kterým není soudní tlumočnický oprávněn (úkon do jazyka či z jazyka, pro který není soudní tlumočnický zapsán u příslušného soudu, ověření kopie listiny či podpisu atd.) nebo které jsou v rozporu se zákonem, nebo úkonů, v nichž se soudní tlumočnický cítí být podjatý, je **nepřípustné**.

6.

K zajištění kvality tlumočnického úkonu či překladu je nutná řádná **příprava** soudního tlumočnického úkonu, která spočívá v nahlédnutí do spisů či v získání informací o projednávané věci, v prostudování podkladů k jednání, obstarání přehledu odborných výrazů po případné konzultaci s odborníkem atd.

7.

Ústní projev soudního tlumočnického úkonu v cílové řeči je srozumitelný, věrně reprodukuje obsah i výrazové prostředky projevu, který tlumočí.

8.

Tlumočnický úkon se v průběhu tlumočení průběžně přesvědčuje, zda osoba, které tlumočí, rozumí tomu, co je jí tlumočeno. Je-li zjevné, že osoba, které tlumočí, nerozumí obsahu tlumočené promluvy, je na tlumočnickovi, aby zadavatele na tuto okolnost upozornil. V zájmu zajištění kvality úkonu je, aby zadavatel nejasnosti vysvětlil.

9.

Soudní tlumočnický úkon dodržuje zásadu **nezávislosti a nestrannosti** a nepřipustí, aby mu někdo určoval, jakým způsobem má přednesený výrok tlumočit či překládat. Soudní tlumočnický úkon se zdrží jakéhokoliv kontaktu se stranami řízení kromě vlastního provedení úkonu. Toto platí zejména v případě soudního řízení, přípravného řízení apod.

10.

K **důstojnému vystupování** při tlumočnickém výkonu patří vhodné oblečení a upravený zevnějšek. Jakékoliv výstřednosti jak v projevu, tak i v zevnějšku a oblečení jsou nepřijatelné. Stejně nepřijatelné je zasahovat do jednání vlastními myšlenkami či skákáním do řeči. Při konsektivním tlumočení má však tlumočnicko právo požadovat, aby mu byla dána možnost tlumočit po kratších úsecích předneseného projevu.

11.

Soudní tlumočnicko dodrřuje zásadu **diskrétnosti a mlčenlivosti**. O průběhu a obsahu jednání nesmí soudní tlumočnicko nikoho informovat a nesmí využít ve svůj prospěch informace, které při tlumočení získá.

12.

Soudní tlumočnicko věnuje zvýšenou péči **ochraně dokumentů**, které mu byly svěřeny k provedení ověřeného překladu, zvláště předchází jejich ztrátě, resp. poškození. Dále dbá, aby se tyto dokumenty nedostaly do cizích rukou a nebyly jakýmkoliv způsobem zneuřity.

13.

Písenný projev soudního tlumočnicka má **vzornou úpravu** pokud možno odpovídající úpravě překládaného dokumentu, nejsou v něm překlepy ani gramatické chyby, použité výrazové prostředky odpovídají terminologii cílového jazyka, jsou obecně srozumitelné a logické v mezích výchozího textu.

14.

Na chyby a **nedostatky ve výchozím textu** – zejména úředního charakteru – upozorní soudní tlumočnicko zadavatele a nebude je sám opravovat.

15.

Soudní tlumočnicko je **kolegiální vůči ostatním soudním tlumočnickům**. Vůči kolegům soudní tlumočnicko nepouřivá nekalé soutěže, např. nabízením úkonů za neúměrně nízké honoráře za účelem získání klientely.

16.

Při **stanovení smluvní odměny** postupuje tlumočnicko na základě sazeb obvyklých v místě a čase. Při účtování odměny dle zákona o znalcích a tlumočnickích postupuje soudní tlumočnicko v souladu s příslušnými ustanoveními zákona o znalcích a tlumočnickích a příslušné prováděcí vyhlášky. Soudní tlumočnicko má rovněž možnost opřít své vyúčtování o existující relevantní rozsudky vyšších soudů a příp. judikáty, k nimř mu KST ČR v rámci svých možností umožní přístup.

17.

Soudní tlumočnick je povinen neustále zvyšovat svou **kvalifikaci**, a to nejen v příslušné jazykové oblasti, ale i v souvisejících oblastech odbornosti, jako je např. znalost právního prostředí jazykových oblastí, v jejichž jazycích překládá a/nebo tlumočí. Samozřejmostí je udržování vysoké informovanosti a rozhledu. Jen vysoce vzdělaný a dobře informovaný soudní tlumočnick může podat kvalitní tlumočnický či překladatelský úkon.

18.

Řešení stížností na soudní tlumočnicky

Účelem řešení stížností není potrestání soudního tlumočnicka, ale upozornění na nevhodnost jednání a motivace k nápravě. KST ČR se zabývá pouze stížnostmi na soudní tlumočnicky, kteří jsou členy KST ČR. V případě stížností na tlumočnicky, kteří nejsou členy KST ČR, je stížnost postoupena krajskému soudu, v jehož obvodu je tlumočnick zapsán. Stížnosti mohou být jazykového i nejazykového charakteru (např. porušení zásady nestrannosti či mlčenlivosti) a mohou být podány jak třetími osobami, tak i jinými soudními tlumočnicky. Stížnosti budou řešeny tříčlennou disciplinární komisí (jmenovanou ad hoc z členů představenstva a dozorčí rady), která bude postupovat neutrálně a s maximální důvěrností. Soudnímu tlumočnickovi – členovi KST ČR musí být umožněno se ke stížnosti vyjádřit písemně, popř. též ústně před disciplinární komisí. V případě stížností jazykového charakteru, které nebudou moci členové komise posoudit, bude požádán o vyjádření konzultant, tedy instituce či osoba s příslušnou jazykovou odborností. Výsledek posouzení bude sdělen jak osobě, proti níž stížnost směřovala, tak osobě, která stížnost podala. V případě konstatovaného porušení povinností bude postupováno v souladu se stanovami KST ČR.

19.

Práva soudního tlumočnicka

1. Soudní tlumočnick má právo žádat o vytvoření podmínek potřebných k řádnému výkonu své činnosti (např. možnost seznámit se se spisy či skutečnostmi, kterých se úkon týká; rozumná lhůta pro vyhotovení překladu apod.).

2. Soudní tlumočnick má při splnění stanovených podmínek a se souhlasem zadavatele právo požádat o přidělení konzultanta, pokud určitá část zadaného úkonu přesahuje jeho znalosti či kompetence v dané odbornosti (např. z důvodu úzké specializace), viz § 10 zákona o znalcích a tlumočnickích.

3. Pokud jeho žádosti není zadavatelem vyhověno, má právo odmítnout provedení úkonu.
4. Soudní tlumočnick má právo na důstojnou a včas uhrazenou odměnu, přičemž vyplácení tlumočného v případě úkonů pro státní orgány se řídí soudním řádem procesním.

Schváleno na XXI. valné hromadě KST ČR v Praze dne 28. února 2015

Пříloha č. 2: Etický kodex JLIA¹⁰³

日本司法通訳士連合会作成

司法通訳人倫理規程

(第1案)

第1章 基本倫理

(司法通訳人の自覚)

第1条 司法通訳人は、日本語に通じない者（以下「要通訳者」という。）が関与する事件（訴訟事件，調停事件，交渉，行政処分，捜査又はこれらに対する不服申立て等広く含む。）における通訳及び翻訳を職務とし，言語の障壁により生じる要通訳者の人権侵害を防止し，要通訳者の人権を擁護する使命を負っていることを自覚し，その使命の達成に努める。

(信義誠実義務)

第2条 司法通訳人は，信義に従い，誠実に職務を行わなければならない。

(品位の保持)

第3条 司法通訳人は，品位を保つよう努めなければならない。

(正確忠実な通訳)

第4条 司法通訳人は，原発言を正確かつ忠実に通訳しなければならない。

(研鑽義務)

第5条 司法通訳人は，法律知識及び通訳技能を職務遂行に支障のない水準に保つよう，常に研鑽しなければならない。

2 司法通訳人は，自己の能力を超える職務を受けてはならない。

¹⁰³ Nippon šihó cújakuši rengókai. Šihó cújaku-nin rinri kitei [Etický kodex soudního tlumočnicka] [online]. [cit. 2021-12-17].

(職務利益尊重義務)

第6条 司法通訳人は、裁判所、弁護士、検察官、警察官及び入国審査官の職務及び利益を尊重し、不当に侵害してはならない。

2 司法通訳人は、弁護士職務基本規程その他の職業倫理を理解し、その潜脱としないよう注意しなければならない。

(中立・公正)

第7条 司法通訳人は、職務を行うにあたり、依頼者その他の関係者との間で中立・公正な立場を保たなければならない。

2 司法通訳人は、前項の立場を保てない場合、速やかに職務を辞退しなければならない。

(助言等の禁止)

第8条 司法通訳人は、通訳のみを行い、当事者その他関係者に対し、自らの助言、判断又は意見を提供してはならない。

(守秘義務)

第9条 司法通訳人は、正当な理由なく、職務上知り得た秘密について、他に漏らしたり、利用してはならない。

第2章 依頼者との関係における倫理

(利益相反の回避)

第10条 司法通訳人は、次の事件について、職務を行ってはならない。ただし、やむを得ない事由がある場合を除く。

- 一 依頼者と自己の利益が相反する事件
- 二 要通訳者と依頼者の利益が相反する事件
- 三 依頼者と他の依頼者の利益が相反する事件

(中立性の保持)

第 11 条 司法通訳人は、通訳の職務の範囲内で行動し、依頼者との間で特別な関係をもつてはならない。

(金銭貸借等の禁止)

第 12 条 司法通訳人は、依頼者と金銭の貸借をし、又は自己の債務について依頼者に保証を依頼し、若しくは、依頼者の債務について保証をしてはならない。

第 3 章 法廷における倫理

(通訳姿勢)

第 13 条 司法通訳人は、法廷において、良心に従い、誠実に職務を行わなければならない。

(正確な把握及び正確忠実な通訳)

第 14 条 司法通訳人は、裁判官、検察官、弁護士、被疑者及び被告人（以下「被疑者等」という。）、原告及び被告、証人等の法廷における原発言の内容を脱漏、過誤、誤解なく正確に把握し、原発言を正確かつ忠実に通訳しなければならない。

(裁判官の訴訟指揮権等の尊重)

第 15 条 司法通訳人は、裁判官の訴訟指揮権及び秩序維持権を尊重し、侵害してはならない。

(迅速な通訳)

第 16 条 司法通訳人は、法廷において、原発言に続いて迅速に通訳しなければならない。

第4章 刑事事件における倫理

(被疑者及び被告人の人権擁護)

第17条 司法通訳人は、被疑者等の人権擁護に努めなければならない。

(優先的職務遂行)

第18条 司法通訳人は、刑事事件の時間的制約に配慮し、被疑者等の利益のため、優先的に職務を行うよう努めなければならない。

(弁護人の権限の尊重)

第19条 司法通訳人は、弁護人の被疑者等との接見交通権その他の正当な権限を尊重し、侵害してはならない。

(捜査機関の権限の尊重)

第20条 司法通訳人は、捜査機関の正当な捜査権限を尊重し、侵害してはならない。

(違法行為への加担禁止)

第21条 司法通訳人は、被疑者等の証拠隠滅行為その他の違法行為、弁護人の違法な弁護活動、捜査機関の違法捜査に加担してはならない。

(親族等への伝言の制限)

第22条 司法通訳人は、裁判所、捜査機関又は弁護人の許可なく、被疑者等の親族、友人、知人、共犯者その他の関係者に対して、被疑者等からの言葉を伝えてはならない。

(国選弁護事件等における対価受領)

第23条 司法通訳人は、国選弁護人が選任された事件、被疑者弁護援助制度を利用した事件又は捜査機関等の公的機関から通訳の依頼を受けた事件について

て、名目のいかんを問わず、要通訳者その他の関係者から報酬その他の対価を受領してはならない。

2 司法通訳人は、前項の事件について、要通訳者その他の関係者に対し、その事件の私選通訳人に選任するよう働きかけてはならない。

第5章 民事事件における倫理

(相手方との交渉禁止)

第24条 司法通訳人は、当事者の依頼の有無にかかわらず、相手方と交渉してはならない。

(法律援助事件における対価受領)

第25条 司法通訳人は、法律援助事件について、名目のいかんを問わず、要通訳者その他の関係者から報酬その他の対価を受領してはならない。

2 司法通訳人は、前項の事件について、要通訳者その他の関係者に対し、その事件の私選通訳人に選任するよう働きかけてはならない。

(改定経過)

*2014年7月15日作成 第1案 (Ver1.00)

Příloha č. 3: Formulář dotazníkového šetření
Výzkum se zaměřením na praxi soudních tlumočnicků
japonského jazyka v ČR

Vážená tlumočnice / Vážený tlumočnicku,

mé jméno je Vladimír Zlámal a jsem studentem druhého ročníku navazujícího magisterského programu Asijská studia se specializací japonský jazyk a kultura se zaměřením na tlumočení a překlad na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Momentálně píšu svou magisterskou diplomovou práci s názvem „**Profese soudního tlumočnicka / překladatele v ČR a Japonsku se zaměřením na praxi soudních tlumočnicků/překladatelů pro jazyk japonský v ČR**“, jejímž cílem je popsat profesi soudního tlumočnicka v ČR a v Japonsku a na základě stanovených hledisek je porovnat. V praktické části své práce se zaměřuji na zmapování aktuální situace soudních tlumočnicků japonského jazyka v České republice a dále také na problémy, s nimiž se při výkonu své profese mohou potýkat. Stěžejní částí mé práce je anonymní dotazníkové šetření mezi soudními tlumočnickými pro jazyk japonský v ČR, jehož výsledky budou v diplomové práci prezentovány. V této souvislosti se na Vás obracím s prosbou o spolupráci a vyplnění krátkého dotazníku. Tento dotazník je rozeslán výhradně soudním tlumočnickům japonského jazyka v České republice uvedeným v Evidenci znalců a tlumočnicků na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti České republiky, odkud také přebírám Vaši veřejně dostupnou e-mailovou adresu.

Dotazník, který naleznete na níže uvedeném odkazu, obsahuje otevřené i uzavřené otázky. U otevřených otázek se prosím vyjádřete v míře, kterou uznáte za vhodnou. Za každou další informaci či relevantní postřeh v okruhu otázky, který se mnou budete sdílet, Vám budu velmi vděčný. Uzavřené otázky obsahují výběr z možností. Jestliže u nich není řečeno jinak, vyberte prosím vždy jen jednu odpověď. V celém dotazníku se můžete setkat s označením „soudní tlumočnick“, kterým – pokud není řečeno jinak – je myšlena profese tlumočnicka a zároveň i překladatele. Dotazník zahrnuje i citlivé otázky týkající se například Vašeho honoráře, nicméně veškeré údaje získané v tomto dotazníku jsou anonymní, a budou tedy anonymně i prezentovány, a to pouze v mé diplomové práci. Vyplnění dotazníku Vám zabere maximálně 20 minut. Prosím Vás o jeho vyplnění do 15. 3. 2022.

Vyplněním a odesláním dotazníku souhlasíte s tím, že Vaše odpovědi budou anonymně zpracovány a prezentovány v mé diplomové práci, která bude veřejně dostupná.

Mnohokrát děkuji za Váš čas a spolupráci při vyplnění dotazníku.

Se srdečným pozdravem

Vladimír Zlámal (e-mail: vladimir.zlamal01@upol.cz)

Katedra asijských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého

Otázky dotazníkového šetření¹⁰⁴

Úvod

1. Kolik let pracujete jako soudní tlumočnick / soudní tlumočnice japonského jazyka v České republice? (Otevřená) *
2. Pokud Vás k profesi soudního tlumočnicka / soudní tlumočnice přivedl konkrétní důvod, jaký to byl? (Otevřená)
 - a. Vykonáváte profesi soudního tlumočnicka / soudní tlumočnice při zaměstnání / jiné samostatně výdělečné činnosti atp.? (Uzavřená) *
 - a) Ano, vykonávám
 - b) Ne, nevykonávám
 - b. Přináší Vám práce soudního tlumočnicka / soudní tlumočnice japonského jazyka nějaké benefity? V případě, že ano, jaké? (Otevřená)
3. Ke dni 20. 2. 2022 je v Evidenci znalců a tlumočnicků vedenou Ministerstvem spravedlnosti České republiky zapsáno 18 tlumočnicků/tlumočnic japonského jazyka. Je podle Vás tento počet soudních tlumočnicků japonského jazyka v ČR dostatečný? (Uzavřená) *
 - a. Ano, je dostatečný
 - b. Ne, není dostatečný
 - c. Nejsem si jist/a

¹⁰⁴ Otázky označené symbolem „*“ jsou povinné, ostatní jsou nepovinné otázky.

4. Jste členem některého z českých/evropských/jiných profesních uskupení tlumočnicků/překladatelů (například AIIC, KST ČR, JTP, ...)? (Uzavřená) *
- Ano, jsem členem
 - Ne, nejsem členem
 - Jiné (uveďte)
5. V případě, že jste členem/členkou nějakého uskupení, uveďte prosím, konkrétně kterého a z jakého důvodu zrovna toho/těchto. (Otevřená)

Kvalifikace/Vzdělávání

1. Účastníte se některých vzdělávacích kurzů pro soudní tlumočníky / tlumočnice, které pořádají profesní uskupení či jiné instituce/organizace? (Uzavřená) *
- Ano, účastním
 - Ne, neúčastním
- b. Uveďte prosím konkrétní příklady. (Otevřená)
2. Setkáváte se v ČR s kurzy zacílenými na soudní tlumočníky asijských jazyků? (Uzavřená) *
- Ano, setkávám
 - Ne, nesetkávám
3. Jsou přímo pro soudní tlumočníky / tlumočnice japonského jazyka pořádány v ČR nějaké vzdělávací kurzy? (Uzavřená)
- Ano, jsou
 - Ne, nejsou
 - Nevím
4. Existuje mezi soudními tlumočníky / tlumočnicemi japonského jazyka v České republice diskusní skupina (online, osobní či obojí), ve které byste se (pravidelně) setkávali, diskutovali o problémech z praxe, navzájem si sdíleli a vyměňovali zkušenosti? (Otevřená)
5. Jakým způsobem prohlubujete své právní znalosti a znalosti specializovaného (japonského/českého) jazyka v oblasti práva? (např. Do jaké míry sledujete japonské/české právní dění? V jaké míře sledujete právní spory v ČR a Japonsku? Čtete specializovanou japonskou/českou právní literaturu?) (Otevřená) *

6. Chtěl/a byste ještě něco k tématu kvalifikace / profesní vzdělávání dodat?
Zde je prostor pro Váš komentář. (Otevřená)

Zakázky

Následující sada otázek se týká zakázek (jejich typu, charakteru, honoráře, aj.)
Odpovídejte prosím ve vztahu k zakázkám, které jste v minulosti již vykonal/a.

1. Převažují ve Vaší TLUMOČNICKÉ činnosti z dlouhodobého hlediska spíše zakázky od soukromých subjektů nebo zakázky od státních orgánů?
(Uzavřená) *
 - a. Státní orgány
 - b. Soukromé subjekty
2. Převažují ve Vaší PŘEKLADATELSKÉ činnosti z dlouhodobého hlediska spíše zakázky od soukromých subjektů nebo zakázky od státních orgánů?
(Uzavřená) *
 - a. Státní orgány
 - b. Soukromé subjekty

Státní zakázky

Následující sada otázek se týká STÁTNÍCH zakázek (jejich typu, charakteru, honoráře, aj.)
Odpovídejte prosím ve vztahu k zakázkám, které jste v minulosti již vykonal/a.

1. Kdo je nejčastěji zadavatelem v případě státních zakázek? (Uzavřená) *
 - a. soudy
 - b. Policie ČR
 - c. úřady
 - d. Jiné (uved'te)
2. V rámci státních zakázek u Vás (typově) převažují zakázky týkající se...(Uzavřená) *
 - a. (vyhotovení) písemného překladu
 - b. Tlumočení (ústní překlad)
 - c. Obojí stejně
 - d. Nelze určit

3. Do/z jakého jazyka z dlouhodobého hlediska PŘEKLÁDÁTE u státních zakázek nejčastěji? (Uzavřená) *
- Z japonského jazyka do českého jazyka
 - Z českého jazyka do japonského jazyka
 - Obojí stejně
 - Jiné jazyky (uved'te)
4. Jakou oblast práva/textů PŘEKLÁDÁTE nejčastěji v rámci zakázek na písemný překlad zadaných od státních orgánů? (možno zvolit více možností) (Uzavřená) *
- Trestní právo
 - Správní právo
 - Pracovní právo
 - Obchodní právo
 - Občanské právo
 - Jiné (uved'te)
5. Pokud je to možné, uveďte prosím, jaký typ dokumentu/písemnosti PŘEKLÁDÁTE pro státní orgány nejčastěji. (otevřená)
6. V jaké věci v rámci státních tlumočnických zakázek TLUMOČÍTE nejčastěji? (možno zvolit více možností) (Uzavřená) *
- Trestní právo
 - Správní právo
 - Pracovní právo
 - Obchodní právo
 - Občanské právo
 - Jiné... (uved'te)
7. Na základě vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele, § 2 a § 3, náleží všem soudním tlumočnickům odměna stejná, bez ohledu na překládaný/tlumočený jazyk. I v případě tlumočení/překlada z českého jazyka do japonského jazyka nebo naopak se jedná o 300–450 Kč/hod. tlumočení nebo normostranu překlada, a v případě tlumočení z/do japonského jazyka z/do jiného cizího jazyka 350–450 Kč/hod. tlumočení nebo normostranu překlada. Považujete tuto částku za adekvátní odměnu tlumočnicka za

vykonané soudní tlumočení / soudně ověřený překlad z/do japonského jazyka?
Uveďte prosím i důvod. (Otevřená) *

8. Podle vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočnicka a soudního překladatele, § 7, odst. 1 písm. b), lze odměnu soudnímu tlumočnickovi, který tlumočí/překládá z/do asijského/afrického jazyka zvýšit až o 10 %. Uplatňujete tento paragraf při výkonu své činnosti soudního tlumočnicka u státních zakázek? (Uzavřená)*

- a. Ano, uplatňuji
- b. Ne, neuplatňuji

9. Jak často je Vám v případě uplatnění tohoto paragrafu zadavatelem odměna navýšena o celých 10 %? (Uzavřená) *

- a. Vždy
- b. Ve většině případů
- c. V polovině případů
- d. Jen někdy
- e. Nikdy

10. Uplatňujete i jiná ustanovení vyhlášky, abyste navýšili odměnu za vykonaný tlumočnický úkon? (např. Na základě vyhlášky č. 507/2020 Sb., § 7, odst. 1 písm. a, či ve stejné vyhlášce § 9, odst. 1, nebo jiné?) (Otevřená)

11. Chtěl/a byste ještě něco k tématu státních zakázek dodat? Zde je prostor pro Váš komentář. (Otevřená)

Soukromé zakázky

Následující sada otázek se týká SOUKROMÝCH zakázek (jejich typu, charakteru, honoráře, aj.) Odpovídejte prosím ve vztahu k zakázkám, které jste v minulosti již vykonal/a.

1. Kdo je nejčastěji Vaším zadavatelem v případě soukromých zakázek?
(Uzavřená) *

- a. Právnícká osoba
- b. Fyzická osoba
- c. Soukromá osoba
- d. Jiné (uveďte)

2. V rámci soukromých zakázek u Vás (typově) převažují zakázky týkající se: (Uzavřená) *
- (vyhotovení) písemného překladu
 - tlumočení (ústní překlad)
 - Obojí stejně
 - Nelze určit
3. Do/z jakého jazyka z dlouhodobého hlediska PŘEKLÁDÁTE u soukromých zakázek nejčastěji? (Uzavřená) *
- Z japonského jazyka do českého jazyka
 - Z českého jazyka do japonského jazyka
 - Obojí stejně
 - Jiné (uved'te)
4. Jakou oblast práva/textů PŘEKLÁDÁTE nejčastěji v rámci soukromých zakázek na písemný překlad? (možno zvolit více možností) (Uzavřená) *
- Trestní právo
 - Správní právo
 - Pracovní právo
 - Obchodní právo
 - Občanské právo
 - Jiné (uved'te)
5. Pokud je to možné, uveďte prosím, jaký typ dokumentu/písemnosti PŘEKLÁDÁTE v případě soukromých zakázek nejčastěji? (Otevřená) *
6. Jakou částku standardně účtujete zadavateli za vyhotovení PŘEKLADU z/do japonského jazyka a českého jazyka se soudním ověřením? V případě, že účtujete odlišnou sazbu při PŘEKLADU z češtiny do japonštiny a při PŘEKLADU z japonštiny do češtiny, uveďte prosím obě sazby. (Otevřená) *
7. V jaké věci v rámci soukromých tlumočnických zakázek TLUMOČÍTE nejčastěji? (možno zvolit více možností) (Uzavřená) *
- Trestní právo
 - Správní právo
 - Pracovní právo
 - Obchodní právo
 - Občanské právo

f. Jiné (uved'te)

8. Jakou částku standardně účtujete zadavateli za TLUMOČENÍ z/do japonského jazyka a českého jazyka? V případě, že účtujete odlišnou sazbu za TLUMOČENÍ z češtiny do japonštiny a za TLUMOČENÍ z japonštiny do češtiny, uveďte prosím obě sazby. (Otevřená) *

9. Chtěl/a byste ještě něco k tématu soukromých zakázek dodat? Zde je prostor pro Váš komentář. (Otevřená)

Legislativa 1.

Aktuálně platný zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinný od 1. 1. 2021, přinesl různé změny, mimo jiné došlo k oddělení tlumočnické a překladatelské činnosti, dále pak také zavedení elektronické evidence úkonů, možnost přizvat si odborného konzultanta k překladu a jiné.

1. Souhlasíte se změnami, které proběhly v rámci legislativy? (Uzavřená) *

a. Ano, souhlasím

b. Ne, nesouhlasím

2. Pokud nesouhlasíte, jaké k tomu máte důvody? V případě, že se změnami souhlasíte, pokračujte dále bez vyplnění této otázky. (Otevřená)

3. Jste podle Vašeho názoru jako soudní tlumočnick / tlumočnice japonského jazyka aktuálně platnou legislativou znevýhodňován/a? (Uzavřená) *

a. Ano, jsem znevýhodňován/a

b. Ne, nejsem znevýhodňován/a

4. Potřebuje aktuálně platná legislativa (Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinná od 1. 1. 2021) z Vašeho pohledu soudního tlumočnicka / soudní tlumočnice pro jazyk japonský nějakou nezbytnou změnu? (Uzavřená) *

a. Ano, potřebuje

b. Ne, nepotřebuje

c. Nevím

5. Pokud si myslíte, že aktuálně platná legislativa vyžaduje změnu, uveďte prosím, jakou a také své důvody. (Otevřená)

6. Chtěl/a byste ještě něco k této části legislativy dodat? Zde je prostor pro Váš komentář. (Otevřená)

Legislativa 2.

Podle ustanovení § 44 Zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb., účinného od 1. 1. 2021, jsou tlumočníci/překladatelé, kteří získali oprávnění vykonávat tlumočnickou činnost podle zákona č. 36/1967 Sb., oprávnění vykonávat tlumočnickou i překladatelskou činnost podle tohoto zákona nejdéle po dobu 5 let ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona (nejpozději tedy do 1. 1. 2026).

1. Plánujete nadále pracovat jako soudní tlumočnick / překladatel japonského jazyka i po uplynutí lhůty stanovené Ministerstvem spravedlnosti ČR? (Uzavřená)

*

- a. Ano, plánuji
- b. Ne, neplánuji
- c. Ještě jsem se nerozhodl/la

2. Budete Ministerstvo spravedlnosti ČR žádat o zapsání do seznamu jako soudní: (Uzavřená) *

- a. Tlumočnick
- b. Překladatel
- c. Tlumočnick i překladatel
- d. Zatím nevím

3. Prosím, sdělte své důvody Vámi zvolené možnosti. (Otevřená)

4. Pokud jste byl/a soudním tlumočnickem / soudní tlumočnickí jmenován/a již na základě aktuálně platného zákona (č. 354/2019 Sb. o soudních tlumočnících a soudních překladatelích ve znění zákona č. 166/2020 Sb.), jakou činnost / jaké činnosti v současnosti vykonáváte? (Uzavřená)

- a. Soudní tlumočnick
- b. Soudní překladatel
- c. Obě činnosti

5. Chtěl/la byste ještě něco k tématu legislativy dodat? Zde je prostor pro Váš komentář. (Otevřená)

Závěrem

Pokud byste mi chtěl/chtěla sdělit cokoliv dalšího, co Vás ve vztahu k Vaší profesi soudního tlumočníka / soudní tlumočnice pro jazyk japonský a jejímu výkonu v České republice napadá, můžete tak učinit zde. (Otevřená)

Poděkování

Mnohokrát Vám děkuji za Váš čas, který jste věnovali vyplnění mého dotazníku, Vaši ochotu a sdělené/poskytnuté informace. Informace získané v tomto dotazníkovém šetření budou využity jen pro můj výzkum v diplomové práci a budou prezentovány v anonymní podobě.

Vladimír Zlámal (e-mail: vladimir.zlamal01@upol.cz)

Katedra asijských studií Filozofické fakulty Univerzity Palackého